

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 38 (1260)

Субота, 10 мая 1958 года

Цана 40 кап.

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ

аб Пленуме Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Саветаў Саюза

6—7 мая 1958 года адбыўся Пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Саветаў Саюза.

Пленум заслухаў і абмеркаваў даклад тав. Хрушчоў М. С. «Аб паскарэнні развіцця хімічнай прамысловасці і асабліва вытвор-

часці сінтэтычных матэрыялаў і вырабаў з іх для задавальнення патрэбнасцей насельніцтва і патрэб народнай гаспадаркі».

Пленум ЦК прыняў адпаведную паставу.

Уладас МАЗУРНАС

Каля помніка

Ён высечаны з цвёрдага граніту,
Яго ўзняла гісторыя сама.
Сялі і ліўні падаюць на паіты,
На ім жа ні паранікі няма.
Заўважце мяне, што ў ім узнята слава
Таго, хто быў ад каменя цвёрдалей.

Хто ў бар'ельеф уклаў і герб дзяржавы,
І лачуць гарачае людзей.

І ты яшчэ раз можа пераканана,
Шукаць не трэба славы ў барацьбе,
Бо толькі подзвіг твоя і толькі праца
Стануць моцна славутым помнікам табе.

У а т а ц ы

Па чорнай, спарадзім ўзрытай зямлі,
Што ў бітве палала агнём пад нагамі,
Праз ліўні сніжна мы ў атаку ішлі,
Наскрэў прабіваючы ценю шыткамі.
Баец малодзі, што наперадзе бег,
Паранены ў грудзі асколкам гранаты,
Паў ніч. І прымісуў маёй да сабе

Рухай акрымаўлены ствол аўтамата,
Хайліну апошнюю ён дажываў,
Ні слова ж аб тым, што ў баі памірае,
А ўдзякі: «Вышэй падміне, — сказаў,
На ворага гляну, як ён адступае»...

Пераклаў з літоўскай П. ПРЫХОДЗЬКА

Аб эстэтычным выхаванні моладзі

Дзесяты Пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі (снежань 1957 г.) аддаў вялікую ўвагу камуністычнаму выхаванню моладзі і, у прыватнасці, эстэтычнаму выхаванню саветскага юнацтва і нашых дзяцей.

Устаноўкі культуры рэспублікі і творчыя ініцыятывы арганізацый адрозніваюцца паставою Пленума па гэтым важнейшаму пытанню.

Вядома, што ў эстэтычным выхаванні моладзі ў рэспубліцы ёсць шмат недахопаў. Сабо прапагандаюцца творы тэатральнага і кінематографічнага характару, выдатны мастакоў і кампазітараў, выдатныя выканаўцы. Устаноўкі культуры рэспублікі не працягваюць адпаведнага клопату аб тым, каб наладзіць як мае быць эстэтычнае выхаванне юнацтва, даламатчы моладзі, пашырыць кругавяду ў гэтай галіне і ў выхаванні мастацкіх густаў.

Міністэрства культуры БССР распарадзіла практычныя захады, якія маюць на мэце палепшыць гэтыя справы.

Кіраўнікам музычных і драматычных тэатраў, філармоній і тэатральна-мастацкага інстытута, музычных школ і аўчылішчаў, мастацкага вучылішча даручана вызначыць у сваіх планах канкрэтныя меры і формы эстэтычнага выхавання.

У калгасных клубах, у палках культуры фабрык і заводаў, навуабудоваў наменча сістэматычна арганізуюцца канцэрты, ставіцца спектаклі, наладжваюцца мастацкія выстаўкі для дзяцей і моладзі пры ўдзеле майстроў мастацтва рэспублікі, а таксама гурткоў па вывучэнню музыкі шляхам выкарыстання механічных запісаў.

Тэатры рэспублікі павінны ставіць спецыяльныя спектаклі для дзяцей і моладзі. Гэтыя прэм'еры будуць абмеркаваны на канферэнцыях гледачоў.

Добрую ініцыятыву правіла Мінскае мастацкае вучылішча, якое стварыла ў 10-ці сярэдніх школах гурткі па малюванню, лектарскую групу пры ўдзеле студэнтаў старых курсаў і перасоўнікаў выстаўкі з твораў сваіх выхаванцаў для гарадоў і раёнаў рэспублікі. Гэтая ініцыятыва заслугоўвае ўвагі і іншых арганізацый.

У новым навуцальным годзе ў Мінску мяркуецца адкрыць мастацкую школу для дзяцей і лічынчую музычную школу па тэлебачанню.

Дзяржаўны музей БССР арганізуе мастацтвазнаўчыя гурткі, перасоўнікаў выстаўкі, сустрэчы майстроў жывапісу

і скульптуры з моладдзю, сектар прапаганды лепшых твораў.

Філармонія наладжвае чытанне лекцый на музычныя тэмы для педагогаў і дзяцей, літаратурныя і музычныя вечары, канцэрты. Лепшыя праграмы будуць перададзены на радыё і тэлебачанню.

Кінастудыя «Беларусьфільм» распарадзіла пэдагогічнымі плана стварэння фільмаў для моладзга пакалення, рыхтуе канферэнцыю па праблемах дзіцячай кінадраматыкі.

Для кінагледачоў-дзяцей забеспячана больш шырока паказ часопіса «Піянерыя» і сюжэтаў на тэмы мастацтва і кінахронікі.

У юнацтва павінны выклікаць цікавасць штогадовыя фестывалі фільмаў, прысвечаныя кампазітарам, мастакам, музыкам, оперным і балетным спектаклям, нашай слаўнай саветскай моладзі.

Мастацкім навуцальным установам трэба актыўна ўдзельнічаць у складанні вучэбна-метадычных дапаможнікаў па эстэтычнаму выхаванню, у правядзенні лекцый-канцэртаў, заняткаў тэатральна-музычных самадзейных калектываў, а таксама наладжваць выстаўкі твораў студэнтаў-мастакоў. Вучылішчы і інстытуты будуць выкарыстаны ў якасці баз для вучэбнай і вытворчай практыкі слухачоў мастацкіх навуцальных устаноў.

Вызначана праграма супольных заходаў устаноў культуры і асветы ў галіне падрыхтоўкі эстэтычнага выхавання вучняў.

Мяркуецца павялічыць у школах колькасць гадзін на выкладанне малювання і спеваў, забяспечыць школы музычнымі інструментамі, кінаапаратурай, пашырыць у іх драматычную і музычную самадзейнасць, гурткі па гісторыі мастацтва і малювання.

Пастаўлена пытанне аб прымаванні і да мастацкіх навуцальных устаноў агульнаадукацыйных школ у мэтах правядзення ў іх педагагічнай практыцы студэнтаў, аб чытанні і педагагічных інстытутах факультэтычнага курса па гісторыі мастацтва, аб скліканні ў Мінску агульнага сходу настаўнікаў, прысвечанага праблемам эстэтычнага выхавання ў школе і аб сістэматычным атлядзі мастацкай самадзейнасці вучняў сярэдняй школы і малювання.

У гэтай важнейшай справе прымуць уезд камсамольскія і прафсаюзныя арганізацыі, творчыя аб'яднанні мастакоў, кампазітараў і Беларускае тэатральнае таварыства.

Кожнай вёсцы — клуб

Камсамольцы і моладзь калгаса імя Кірава Высокаўскага раёна вырашылі да 40-й гадавіны БССР павядаваць сваімі сіламі піль брыгадныя клубы і кінастанцыі. Цяпер будуць клубы ў вёсках Радаўскай і Валкаўскай.

Па іх прыкладу будуць калгасныя клубы.

бы моладзья хлябаробы сельгасарцелей «Бальшавік», імя Сьвердлова, імя Дзяржынска і інш. Цяпер у раёне ўзводзяцца чатыры тыпавыя агульнакалгасныя і 36 брыгадных клубы.

М. ЮРКЕВІЧ.

Рэспубліканская нарада работнікаў культуры

Па дакладу міністра культуры Г. Я. Кіселева аб задачах устаноў культуры ў сувязі з падрыхтоўкай да саракагоддзя БССР разгарнуліся ажыўленыя спрэчкі. Работнікі культуры і мастацтва гаварылі аб тым, як лепш падрыхтавацца да саракагоддзя рэспублікі, што трэба зрабіць, каб кожная куж-гаспадарства стала сапраўды асяродкам культуры, каб добра працавалі органы кінафікацыі і кінапракату.

БЛІЖЭЯ ДА ЖЫЦЦЯ

— Наш Прысмыкаўскі сельскі клуб Удзельскага раёна, — гаворыць заслужаны дзеяч культуры рэспублікі П. Шылоўскі — дзевяць культурных устаноў у вёсках і хутках наведваюць калгаснікі. Мы чула прыслухоўваемся да іх галасу, стараемся ўлічыць усе іх пажаданні і праблемы. На просьбе калгаснікаў, мы правялі цікавы вечар-сустрэчу моладзі з ветэранамі рэвалюцыі і ўдзельнікамі грамадзянскай вайны. Спадабаўся таксама калгаснікам вечар на тэму «Я карты нашага раёна». Было многа шчырых, сардэчных размоў. Загаварылі нават тыя, хто ніколі слова не казаў на людзях.

Каб добра працавала ўстанова культуры, трэба падтрымліваць самыя цесныя кантакты з мясцовай партыйнай арганізацыяй, камсамольцамі, трэба ведаць, чым жыве вёска, дапамагаць калгаснікам змагацца за ўдзел грамадскай гаспадаркі. Стала традыцыяй, што ў клубе сістэматычна наладжваюцца вечары перадавікоў. Сваім вопытам падзяліліся лепшыя даяркі, аўтары і пастухі. Гэкіх мерапрыемстваў забудзіць ахвотна наведваюць калгаснікі.

Цікавым было выступленне загадчыцы клуба калгаса «Шлях да камунізму» Брагінскага раёна А. Навіцкая. Яна расказала, што праўдзіна калгаса вельмі добра дапамагае свайму клубу. Больш 30 тысяч рублёў было выдаткавана ў мінулым годзе на набыццё насячана для хору, двух баянаў і акардыёна. У сваю чаргу актыўнасць клуба дапамагаюць калгаснікам авалодаць сельгасгаспадарчымі ведамі, павышаць іх культурыны ўзровень. Надаўна ў клубе вядуць правядзенне цікавы вечар «Любі сваю прафесію», на якім выступіла лепшая даярка раёна Аўгіння Гаўрыленка. Рыхтуюцца вечары «Гісторыя роднай вёскі». Актыўнасць клуба дапамагалі дабіцца, каб бібліятэчнай кнігай карысталіся ў кожным калгасным двары.

НАБЛІЗІЦЬ МАСТАЦТВА ДА НАРОДА

Добрая традыцыя павяляе ў нашай рэспубліцы — кампазітары, мастакі, работнікі тэатра і іншыя прафесіянальныя калектывы ўказваюць дапамогу самадзейнасці і ў сваю чаргу самі перамаюць лепшыя творы народнага мастацтва. Цяпер гэтая творчая дружба і супрацоўніцтва растуць і шырацца.

Ёсць многа добрых прыкладаў, калі майстры мастацтва ахвотна выязджаюць у раёны, калгасы, ставяць там спектаклі, наладжваюць канцэрты, сустрэчаюцца з аматарамі самадзейнага мастацтва. Калі ста выездаў зрабіў у мінулым годзе акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы ў раёны і калгасы Мінскай вобласці. З выдатнымі спектаклямі пабывалі ў многіх раёнах рускі тэатр імя М. Горькага, тэатр імя Якуба Коласа, тэатр оперы і балету, канцэртныя брыгады астрады і філармоніі.

Аднак гэтую работу варт падтрымаць больш сістэматычна і арганізавана. Начальнік Мінскага абласнога ўпраўлення культуры І. Саргэйчыч прапанаваў для выдатных спектакляў мець невялікія, негрухасткія дэкарацыі, ствараюць спецыяльныя групы тэатральнай моладзі, якія ў любы час змогуць выехаць у раёны і калгасы рэспублікі. У мінулым годзе ў Мінску былі праведзены семінарыяныя заняткі мастацкіх кіраўнікоў раённых дамоў культуры, у якіх актыўны ўдзел прынялі драматург Б. Крапіва, народныя артысты СССР Р. Шырма і Ул. Уладзімірскі.

Старшыня Саюза кампазітараў БССР Я. Ціцюцін гаварыў аб прапагандзе сімфанічнай музыкі, аб стварэнні сімфанічных аркестраў у абласцях. З кожным годам па-

вільчываецца цікавасць да канцэртаў. Гэта сведчыць аб вялікім культурным росце нашага народа. Тав. Ціцюцін пагадзіўся з думкаю, што кампазітары мала выязджаюць у калгасы. Гэтая памылка будзе выпраўлена. Сёлетня мяркуецца наладзіць пездкі кампазітараў у Валожыны, Калінкавічы і іншыя раёны рэспублікі.

Дырэктар тэатра оперы і балету П. Літаровіч расказаў прысутным, як тэатр рыхтуецца да саракагоддзя БССР.

На нарадзе выказана шмат крытычных заўваг у адрас работнікаў мастацтва. Сакратар Маладзечанскага абкома партыі М. Юным прапанаваў шыроку практыкаваць творчыя справадзачы прафесіянальных калектываў перад гледачом.

Начальнік Гомельскага абласнога ўпраўлення культуры М. Стальмахова зазначыла, што прафесіянальны творчыя калектывы мала наладжваюць канцэрты і спектаклі для сельскага гледача. Асабліва гэты дэкор датычыцца астрады і філармоніі, якія знаходзяцца шмат роўных прычым, каб мінаць такія глыбінныя раёны, як Калаткевічы, Даманавічы і інш.

— Да саракагоддзя БССР, — сказаў намеснік начальніка Маладзечанскага абласнога ўпраўлення культуры І. Міхалюта, — мы правядзем аставеры культуры і традыцыйнае свята малодці і працы на возеры Нарач. Чакаем дапамогі ад Саюза кампазітараў і іншых творчых арганізацый Мінска. У вобласці жывуць і працуюць многа таленавітых народных умельцаў. Але няма ў нас прафесіянальных мастакоў, якія б аказалі ім творчую дапамогу. Ёсць у нас добрыя таленты. На прыкладу гродзенцаў можна было б выткнуць габелен, які б адлюстроўваў нашы поспехі. Вось ужо тры месяцы, як мы шукаем мастака, які б распрацаваў імя ў далейшым камуэнтаваў нашых талентаў. Але такой падтрымкі ад Саюза мастакоў і сёння мы не маем.

РАЗАМ З МОЛАДЗЮ, З АКТЫВАМ

— Ініцыятыва і самадзейнасць камсамольцаў наарадзілі многа цікавых форм культурына-масавай работы, — сказала сакратар ЦК ЛКСМБ Н. Краснова. — Шырока гарком камсамольцаў і гарадскі Дом культуры правядзюць зместоўны адпачынак моладзі. Гэта — вечары «Сябры ўспамінаюць былыя дні», «Падарожжа ў будучыню», «Дзе ж вы цяпер сябры-аднапалчаны?», якія карыстаюцца ў моладзі нязменным поспехам.

У гонар саракагоддзя БССР і саракагоддзя ВЛКСМ камсамольскія арганізацыі рэспублікі аб'явілі паход моладзі за культуру. За два гады яны абавязаліся пабудавать дзве тысячы калгасных клубы, 35 раённых дамоў культуры, сем кінаапарату, 200 стадыёнаў, драмантаваць 2500 культурна-асветустановаў. Шырокі размах культурына будаўніцтва на вёсцы запатрабуе многа будаўнічых матэрыялаў. Каб іх атрымаць, камсамольцы і моладзь рэспублікі ўвазілі шпалеры над будаўніцтвам 300 калгасных цэльных і вапнавых заводаў. Цяпер сельская моладзь авалодвае прафесіямі пездароў, тынкашчыкаў, музьяроў.

Для паліпшыня работы устаноў культуры камсамол Беларусі паслаў 1200 юнакоў і дзяўчат з сярэдняй і вышэйшай адукацыяй, добрых арганізатараў культурына-масавай работы.

Многія камсамольскія арганізацыі актыўна выконваюць узятыя абавязальствы. Моладзь Літскага і Жалудскага раёнаў добра працуе на будаўніцтве калгасных клубы, а ў Ваўгушэўскім, Ленінскім і Шэмановіцкім раёнах камсамольцы і моладзь прымаюць актыўны ўдзел у будаўніцтве раённых дамоў культуры. Камсамольцы калгаса «Запаветы Ільіча» Клімавіцкага раёна стварылі сем малодзёжных будаўнічых брыгад, якія пачалі будаваць два клубы.

ПРАПАГАНДА НАВУКОВА-АТЭІСТЫЧНЫХ ВЕДАЎ

Па гэтым пытанню цікава гаварыла на нарадзе загадчыца Палачанскай сельскай бібліятэкі Маладзечанскага раёна Н. Філі-

пава. Ёсць многа форм антырэлігійнай прапаганды. Найбольш распаўсюджана — канферэнцыі чытачоў і гутаркі. Цікава прайшло тут абмеркаванне кнігі Емяльянава «Находжанне хрысціянскіх тайнаў» і Багаслоўскага «Веды і вера ў бога». Часта наладжваюцца зместоўныя гутаркі ў брыгадах масавага калгаса імя Янкі Купалы.

— Антырэлігійную прапаганду мы пездна ўважваем з фактамі, узятымі з жыцця, — расказавае бібліятэкарка. — Я даведлася, што ў час Вялікай Айчыннай вайны гітлераўцы закатавалі насмерць першых камсамольцаў вёскі Палачаны. А дзяўчына саветскай патрыёты не скарыліся акупантам, Яны вышуквалі лістоўкі, у якіх клікалі нарох на барацьбу з ворагам. Але знайшоўся зраднік-поп, які нейкім чынам даведаўся пра дзейнасць моладзых патрыётаў і выдаў іх гітлераўцам. Гэты факт мы шырока выкарыстоўвалі ў час гутарак, якіх праводзілі ў брыгадах. Я ўспэніла, што факт гэты падарэ веру ў папоў у многіх нашых калгаснікаў.

Тав. Філіпава крытыкуе Дзяржаўнае выдавецтва БССР за тое, што яно мала выдае папулярнай літаратуры на антырэлігійна і сельгасгаспадарчыя тэмы, якая была б зразумелай кожнаму калгасніку. Хочацца, каб такая кніжка была прыгожа выдана і тана каштавала. У бібліятэцы ёсць падобныя кнігі, але яны ў большасці сваёй разлічаны на спецыялістаў.

Сакратар ЦК ЛКСМБ Н. Краснова расказаваў пра новую і дзейсную форму навукова-атэістычнай прапаганды, якая шырока выкарыстоўваецца ў Воранаўскім раёне Гродзенскай вобласці. — савет атэістаў. Сюды ўвазілі лепшыя лектары раёна. Савет плануе атэістычную прапаганду сярэдняй моладзі, вывучае і абгуляе вопыт лепшых лектараў, наладжвае семінары для камсамольскіх актывістаў, настаўнікаў, якія выкладаюць хімію, фізіку і біялогію ў школе. Таму і формы атэістычнай прапаганды ў гэтым раёне разнастайныя: тут і лекцыі, і вечары пытаніяў і адказаў, і вечары «чудэў», і канферэнцыі чытачоў, і вусныя атэістычныя часопісы. Пры ўсіх бібліятэках і сельскіх клубах адкрыты куткі атэістаў.

ПРА КІНАФІКАЦЫЮ

— У юбілейны 1958 годзе, — сказаў загадчык Гомельскага аддзела культуры Я. Руманюк, — работнікі кінафікацыі нашага раёна абавязаліся добра абслужыць сельскіх гледачоў і дастаўляць валавога абору ў мільён рублёў. Абавязальствы выклікае, але і кінасетка ў нас не малая. У раёне працуюць 18 стацыянараў і сем перасоўкаў, якія абслугоўваюць невялікія вёскі.

Але ёсць яшчэ ў нас рад п'яжаксцей, якія перашадаюць рабоце. Трэба мець на ўвазе, што стацыянар — гэта маленькі сельскі кінаапарат. Каб калгаснік мог культурна і ім глядзець фільм, трэба кожны стацыянар добра абсталяваць. Некаторыя калгасы і сельсаветы раёна ідуць нам на сустрэчу, але іх не так багата. Наша кінасетка ў гэтым годзе атрымае сто тысяч рублёў звышпланаванага прыбытку. Было б вельмі добра, каб нейкую частку з гэтай сумы дазволілі нам выкарыстаць на ўпарадкаванне і абсталяванне сельскіх кінаапаратаў.

— Я не шкаду, што больш дзвядцяті год свайго жыцця працаваў кінаапарата — сказаў кінамаханік Рагачоўскага раёна А. Слесарыў. — Я быў, што наша шпідэля праца патрабуе людзям калгаснай вёскі. Асабліва ўвагу мы надаем дзімстраванню сельгасгаспадарчых фільмаў. За мінулы год і першы квартал 1958 года нашы кіна-

(Заканчэнне на 2-й стар.)

Сто тысяч беларускіх трактараў

Інжынер Алег Хрушчэвіч быў глыбока ўхвалена, калі ўбачыў на дзёкай індыйскай зямлі свой родны трактар «Беларусь». Інжынер пабываў у Індыі, як паслапец ад трактарабудульнікоў, які сазіў, каб паглядзець, як працуюць іх машыны. Яму было прыяна слухаць словы пахвалы і адважны індыйскі салян. Варнуўшыся на родны завод, ён паказаў сваім сябрам адзінкі, прывезеныя з заграначнай навады. Хіба не цікавае, напрыклад, фота: трактар «Беларусь» працуе на палях Індыі, а побач з ім, нібы стог сена, стаіць слон...

Наш беларускі трактар выйшаў на сусветную арэну! А зусім надаўна там, дзе цяпер раскінуліся прасторныя харпусы Мінскага трактарнага завода, шумелі сосны, гушчаліся разнастайныя галіны ілі. Яшчэ і цяпер, як сведкі мінулага, стаіць стромкія залачаныя сосны і на заводскім двары, і на шырокіх вуліцах прыгожага гарадка трактарабудульнікоў — аднаго з новых і добраўпарадкаваных раёнаў Мінска.

Мінскі трактарны завод будоваў паславаеннай пацігодкі — адно з будыцельных прадпрыемстваў краіны, індустрыяльна гардасць беларускага народа. Ён пабудаваны рукамі беларускіх камсамольцаў і моладзі. Больш чатырох тысяч вынакоў і з'яўчаў прынялі на будаўніцтва прышчына беларускага трактарабудавання, прышлі, ды многія з іх так і засталіся тут, у цяхадаў стаянкім.

І вось ужо каторы год з канвеера завода іспытаным патокам зыходзяць традыцыйныя трактары для лясной прамысловасці, прапашныя трактары «Беларусь»

Салют перамогі

Дзень Перамогі над фашыскай Германіяй у Вялікай Айчыннай вайне — традыцыйнае свята, якое адзначаюць працоўныя нашай краіны. Урачыста было ў гарадах і вёсках Беларусі. Бібліятэкі, дамы культуры, клубы і хаты-чытальні арганізавалі цікавыя выстаўкі і вітрыны, наладзілі сустрэчы з удзельнікамі Айчыннай вайны. Таварыстам на распаўсюджваюць палітычных і навуковых ведаў правалі гутаркі і лекцыі аб слаўнай перамозе саветскага народа.

Цікавую сустрэчу з удзельнікамі Айчыннай вайны, Героем Саветскага Саюза А. Рабцічам арганізавала мінская гарадская бібліятэка імя Я. Купалы. Былы воін расказаў чытачам пра геранім і мужнасць саветскіх салдат, сяржантаў і афіцэраў, якія змагаліся за Радзіму. Затым загадчыца чытальні Залы Я. Язерская зрабіла агляда твораў беларускіх пісьменнікаў, прысвечаных вайне. Ёсць у бібліятэцы цікавая кніжачка выстаўка. Тут новыя брашуры пра М. Гастула, герояў Врэйскай крыжыцы, сталінградскую бітву, кнігі «Глыбокая піль» і Шамкіна, «Векспомныя дні» М. Лынькова, «Мінскі напрамак» І. Мележа і іншыя.

Працоўныя Беларусі шануюць памяць тых, хто аддаў жыццё за вызваленне Радзімы ад гітлераўскай захопніцка. Вучні 49-й школы сталіцы наведвалі могілкі ахвяр вайны ў парку імя Чэлюсцінскай. Школьнікі ўпарадкавалі могілкі, пасадзілі на іх кветкі.

Увечары ў Мінску ў азнаменаванне свята Перамогі быў зроблен салют з дваццаці артылерыйскіх залпаў.

Для воінаў Саветскай Арміі

Лекцыйную залу Н-скай часткі запойнікі афіцэры і генералы. Яны сабраліся на сустрэчу з пісьменнікам М. Лыньковым.

З вялікай увагай слухалі воіны апазыцыю аб пазіцыі пісьменніка ў Індыі. Затым М. Лынькоў адказаў на шматлікія пытанні, расказаў аб сваіх творчых планах.

Рускі драматычны тэатр імя М. Горькага — часты гошы у салат і сяржантаў Мінскага гарнізона. Дзімкі артысты зноў наведвалі воінаў і паказалі спектаклі «Паўторны візіт» С. Дубравіна.

Тэатр оперы і балету наладзіў мерапрыемства па культурынаму абслугоўванню воінаў Саветскай Арміі. Надаўна быў паказаны шыфскі спектакль — опера «Паяшы» Р. Леанкавала. У спектаклі прынялі ўдзел А. Баркоўска, А. Дольскі, Н. Сярдуба, Дырыжор — Л. Любяміў.

Артысты тэатра далі воінам Саветскай Арміі тры канцэрты. У іх прынялі ўдзел Л. Александроўска, М. Юванова, І. Валочіц, В. Міронаў, Т. Пастушкі і інш.

Брыгада артыстаў выступіла перад саветскімі лётчыкамі.

ДОВРЫ ПАДАРУНАК

Жыхары Сталінскага раёна Мінска дзімкі атрымалі добры падарунак. На вуліцы імя Грыб'юца адкрылася раённая бібліятэка.

Утульна і прасторна ў чытальнай залі. Вечарамі соды прыходзяць студэнткі, рабочыя, хатнія гаспадыні. У першы ж дзень работы бібліятэкі ў хатні абнамен записалася больш чатырохсот чалавек.

У бібліятэцы арганізаваны выстаўкі: «Бессмер

Рэспубліканская нарада работнікаў культуры

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Філармонта паставілі 750 сеансаў, у час якіх паказвалі сельскагаспадарчыя і храніцельна-дакументальныя фільмы. Кожны такі фільм мае прапагандыска-агучны характар новай веды, дапамагае ім у працы.

Слушыны крытычныя заўвагі зробілі ў адрас органаў кінафілармонта і кінапракату сакратар партыйнай арганізацыі калгаса настаўнік тав. Зуев (Гарадоцкі раён) і дырэктар Шклянскай сярэдняй школы тав. З. Раманенка (Капыльскі раён). З пераходам на вузлавую апаратуру навукова-папулярныя фільмы засталіся нашым дэфіцытам. Вось ужо хутка паўгода, як для іх у Гарадоцкім раёне не было паставлена ніводнага фільма.

Шклянская школа мае свой кінаапарат, але за ўвесь 1957-58 навучальны год са Слуцка было атрымана толькі два фільмы — аб кукурузе і аб выкарыстанні электраэнергіі ў побыце.

Дзіўныя парады існуюць у нас, — аб абурэннях гаворыць тав. Раманенка, — вучні не могуць глядзець у школе мастацкія фільмы, акрамя навукова-папулярных. А чаму не паказаць нашым дзецям такія пудоўныя мастацкія фільмы, як «Ленін у Бастрычцы», «Апавяданні аб Леніне», якія маюць выдатнае выхавальнае значэнне. Трэба, каб на гэтым пытанні хутэй дамовіліся дзяржаўныя — культуры і асветы. Вучні Шклянскай школы яшчэ ніколі не бачылі кінаасцяпа «Шпанскія і», выкручылі па тым, як арганізавана забеспячэнне фільмамі школ рэспублікі, яшчэ не хутка ўбачыць гэты цікавы часопіс.

У горадзе перад кожным сеансам паказвання кінаасцяпа. Чаму ж сельскаму глядачу не паказваюць гэты часопіс. Варта добры вопыт з горада перанесці ў вёску.

Адсутнічаюць на вузкай плёнку сельскагаспадарчыя і навукова-папулярныя фільмы.

ПАТРЭБЫ СЕЛЬСКАЯ САМАДЗЕЙНАСЦІ

Работа гуртоў мастацкай самадзейнасці выклікала на нарадзе гаворачы абмеркаванні. Дырэктар Шклянскай сярэдняй школы тав. Раманенка расказаў, што ў іх сельскай працы некалькі самадзейных калектываў. Дзярж гуртоўкі ўзможна рыхтуюцца да саракагоддзя БССР. Далей тав. Раманенка ўзямае важнае пытанне аб спецыяльных работніках драматычных калектываў у сельскай мясцовасці.

— П'есам беларускіх драматургаў вяртаюцца ў наглядна гледаць імянным поспехам, — расказаў яна. — Драматичны калектыв нашай школы паставіў ямама аднаактоўны п'есам беларускіх аўтараў. Надаўна ў друку з'явілася п'еса К. Крапыны «Людзі і дэблы». Да саракагоддзя БССР настаўнікі вельмі хочуць паставіць гэты спектакль. Але нам гэта цяжка зрабіць, бо ў п'есе, па-першае, замнога дзеючых асоб і, па-другое, ажноўніц паставіў спецыяльнай вядомай п'есы на калгаснай сцэне пакуль што немагчыма. Мы вельмі просім нашага павянага Кандрата Кандратавіча, калі магчыма, зрабіць для сельскай драматычнай калектываў скарачаны варыянт п'есы.

Больш 25 год праз самадзейнасць тав. Раманенка. Не раз у калектыве прымаў удзел у абласных і рэспубліканскіх аглядах. Яна гаворыць пра тое, што ў правядзенні іх усталявалася заганная практыка, калі калектывы, якія прыязджаюць у абласны цэнтр або ў Мінск, не маюць магчымасці паглядзець выступленне сваіх таварышаў, навушчыца ў іх. Справа арганізацыя така, што нават ніхто з членаў журы ніколі не пагаворыць з удзельнікамі самадзейнасці, не растлумачыць, як выступіў калектыв, што ў ім заслужыў увагу, над чым яшчэ варта далей прадаваць. Такія шчырыя, сардэчныя размовы надзвычай патрэбны, яны акрылілі б людзей.

— Цяжка разгарнуць як след работу гуртоў мастацкай самадзейнасці з-за ад-

сутнасці рэпертуару. Рэспубліканскі Дом народнай творчасці, — гаворыць начальнік Віцебскага абласнога ўпраўлення культуры М. Жылінін, — не прамаўляе палешанскіх ініцыятыў і апературынасці, каб вырашыць гэтыя надзвычайнае пытанне. А як жа можна рыхтавацца да агляду і докладаў самадзейнага мастацтва, калі ў раёнах сёння няма новых арыгінальных беларускіх п'есам, аднаактоўкаў, танцаў.

У выступленнях многіх прамоўцаў адчуваўся сур'ёзны зацікаўнасць тым, што ў рэспубліцы цяжка набываць народныя музычныя інструменты — дымбалы, баялы, баяны. Між тым, у многіх раёнах рэспублікі цяпер ствараюцца аркестры народных інструментаў. Аб гэтым гаварыў сакратар Маладзечанскага абкома партыі М. Юзкі, дырэктар Навагрудскага Дома культуры А. Сартанюў і інш.

Да вайны гэтыя інструменты выраблялі фабрыкі, майстэрні, прамысловыя арцелі, а цяпер іх не знаходзіць ні ў адным магазіне. У Маладзечна працуе фабрыка гармонікаў. Яе прадукцыя атрымала стаючую ацэнку ў пакупнікі. Фабрыка падпарадкавана абласному ўпраўленню прамысловасці, якое неастанова пільнае іх работу. Выдаць магчыма пераключыць фабрыку Міністэрства культуры і наладзіць на ёй шырокі выбар народных інструментаў.

Кіраўнік хору Пінскага Дома культуры А. Чопчык прысягаў сваё выступленне арганізацыі ў Беларусі на прыкладу прыбалтыйскіх рэспублік масавых свят п'есам. Гэта складаная, але пачэсная работа. Яна ўлічвае нашу харавую культуру. Для іх правядзення патрэбна дапамога кампазітараў і іншых дзеячоў мастацтва.

Харавыя самадзейныя калектывы адчуваюць вялікую патрэбу ў новай добрай п'есі. Між тым і тая п'еса, якая ёсць у нас, выдатна малымі тыражамі. Новыя зборнікі п'есам, складзеныя Р. Шырвай, абраны ў Пінск у колькасці 50 экзэмпляраў, а яго ж можна было тут распаўсюдзіць не менш двух тысяч экзэмпляраў.

КАДРЫ ВЫРАШАЮЦЬ ПОСПЕХ СПРАВЫ

У цэнтры увагі многіх прамоўцаў, што выступалі на нарадзе, было пытанне пра тое, хто працуе на ўстановах культуры рэспублікі, каму даверана кіраўніцтва мастацкай самадзейнасцю. Адзначалася, што Міністэрства культуры за апошні час больш канкрэтна займаецца работай спецыяльных навуковых устаноў, больш увагі надае розным курсам перападрыхтоўкі і павышэння кваліфікацыі работнікаў культуры.

Разам з тым многія прамоўцы зазначалі, што пытанне гэтае ў нашай рэспубліцы ўсё яшчэ не вырашана. Начальнік Гродзенскага абласнога ўпраўлення культуры У. Каналёў гаварыў аб тым, што ў вобласці амаль няма кваліфікаваных мастацкіх кіраўнікоў раённых дэмаў культуры. Яшчэ горш справа з кіраўнікамі гуртоў сельскай самадзейнасці. У кожнай вобласці працуюць курсы, якія рыхтуюць калгасных баяністаў. Але на іх займаюцца мала людзей, ды за шэсць месяцаў цяжка падрыхтаваць кваліфікаванага баяніста, які б адначасова мог кіраваць хорам.

Многае тут мог бы зрабіць рэспубліканскі Дом народнай творчасці (дырэктар П. Маргалі), які абавязана аказваць канкрэтную творчую дапамогу народным умяцтвам. На волькі жаль, работнікі Дома народнай творчасці радкія госці ў абласці. Нават дзіўна, чаму так павянавая ўстанова займае пазіцыю неўважання, чаму яе не цікавяць, якія працуюць творчыя калектывы ў раёнах. Стала «страдыцкай», гаворыць тав. Каналёў, што работнікі рэспубліканскага Дома народнай творчасці выязджаюць у вобласці толькі ў тым выпадку, калі іх запрасяць. Чаму ж яны не адчуваюць надзейнай патрэбы ў выездах, ну хопь бы ў абласныя дамы народнай творчасці, дзе іх заўсёды чакаюць з нецярпеннем. Работу ДНТ трэба карэнным чынам перабудаваць, наблізіць яго да патрэб жыхароў.

Да гэтай думкі далучыліся многія выступляючы. Начальнік Мгарэўскага абласнога ўпраўлення культуры М. Баранюк адзначыў, што кіраўнікам мастацкай самадзейнасці вельмі патрэбны кансультацыі кваліфікаваных спецыялістаў. Аднак за апошнія два гады ў Мгарыні ніхто не прыехаў, каб аказаць канкрэтную дапамогу.

Начальнік Мінскага абласнога ўпраўлення культуры І. Саргеевіч гаварыў аб тым, што неабходна палешанскіх падрыхтоўку кінемеханікаў.

— У рэспубліцы працуе больш чым тры тысячы кінаапаратаў, — гаворыць І. Саргеевіч, — і час нам нечэ пакоў механікаў, а кінаапаратуры.

Слушыны прапавоў былі выказаны намеснікам начальніка Маладзечанскага абласнога ўпраўлення культуры І. Міханюком. Ён лічыць магчымым арганізаваць пры тэатрах праходжанне практыкі кіраўнікоў драматычных калектываў, каб яны на практыцы ўбачылі, як нараджаюцца спектаклі.

Міністэрства культуры, — гаворыць начальнік Браскага абласнога ўпраўлення культуры М. Шаўчук, — магло б значна лепш арганізаваць вучобу культасетраў і работнікаў. На волькі жаль, гэтая вучоба прыводзіцца ў час ад выліку да выліку. Трэба больш удумліва рыхтавацца і праводзіць у раёнах чатырохдзёныя семінары работнікаў культуры. Але не заўсёды ў гэтым пытанні мы знаходзім падтрымку з боку міністэрства.

У снежні мінулага года ўпраўленне атрымала распоряджэнне, у якім паліражваліся многія раёныя аддзелы культуры за тое, што яны парупаюць тэматыку чатырохдзёных семінараў, распараджэнню рэспубліканскім метадычным кабінетам. Мы вывучылі гэтыя пытанні і прышлі да думкі, што праграма, складаная кабінетам, не адпавядае задачам, якія ставіцца перад работнікамі культуры рэспублікі. Яна была складаная без ведання жыхароў. Метадычным кабінетам трэба быць бліжэй да жыхароў, вывучаць патрэбы ўстаноў культуры.

Важнае значэнне набывае абмен перадавым вопытам. Але на старонках нашых газет зраду можна ўбачыць зметку па гэтым пытанню. Газета ж «Літаратура і мастацтва» больш займаецца работай творчых саюзаў — пісьмемнікаў, мастакоў, кампазітараў, работ тэатраў, на яе старонках надзвычай мала друкуецца матэрыялаў аб перадавым вопыце ўстаноў культуры рэспублікі.

З гэтай вивучэння і папярэння перадавога вопыту варта работнікам культуры часцей выязджаць за межы свайго раёна, усталяваць больш цесныя братнія сувязі з Украінай, прыбалтыйскімі рэспублікамі, у якіх ёсць імят цікавага і новага ў рабоце.

Каштоўную прапавоў выказала ў сваім выступленні загадніца Чашніцкага раёнага аддзела культуры В. Ільчэнава. Для таго, каб вучоба работнікаў культуры і асабліва раёнага аяна не насіла выпадкова характар, неабходна стварыць у Мінску рэспубліканскі інстытут удасканалення кадраў работнікаў культуры.

У спрочках таксама выступілі намеснік Міністра культуры Саюза ССР П. Лебедзеў, кінемеханік А. Нехавіч (Маладзечанскі раён), дырэктар Мінскага абласнога кінагандлю М. Лімаруў і інш. З заключным словам выступіў міністр культуры БССР Г. Ніслаў.

На нарадзе быў уручаны пераходны Цыфронны сцяг Гомельскаму абласному ўпраўленню культуры — пераможцу ў сацыялістычным спаборніцтве — за добрую работу кінасеткі ў першым квартале 1958 г.

Аднадушна былі прыняты сацыялістычны абавязальствы работнікаў культуры рэспублікі на 1958 г.

Параду закрываў прамовай сакратар ЦК КПБ тав. Ц. С. Гарбуноў, які гаварыў аб задачах работнікаў культуры рэспублікі напярэдні саракагоддзя БССР.

Многія дзеянні і аматары выяваўленага мастацтва Беларусі часта зяртаюцца да тэмы Вялікай Айчыннай вайны. Жывапісы, скульптуры і графікі рэспублікі памастацка адлюстроўваюць у сваіх творах гераічны барыш нашых народаў з фашысцкімі захопнікамі.

На замкку Герой Савецкага Саюза Зінаіда Тусналобава — Марыяна Скультура Ф. Зыбарта (Баранавічы).

Рэдкае выданне

У Цэнтральным архіве Кастрычніцкай рэвалюцыі БССР захоўваецца рэдкае кніжка з ілюстрацыямі вядомага французскага мастака Гюстава Дарэ, 70-гадовы з дня смерці якога споўнілася ў гэтым годзе.

Гэта кніжка «Біблія», том I (стары звавет), выданая на нямецкай мове ў Штутгарце ў 1868 г. г. з пр. жыцці мастака. Кніжка вельмі афарыма, у добрай змяшчэння. Усе ілюстрацыі і знішчаныя афармленыя кнігі зроблены Дарэ. Яго малюнкі адлюстроўваюць неабычальна фантазію і багацце кампазіцый. Апрача «Бібліі», Дарэ ілюстравалі класічныя творы сусветнай літаратуры: «Важнейшыя камедыі» Дантэ, «Дон-Кіхота» Сервантэса, «Гаргаміа» і «Пантэгуэля» Рабле і інш.

Н. КАМІНСКІ.

Шырокакранны кінатэатр у Бабруйску

У дні першамайскага свята ў Бабруйску пачаў працаваць шырокакранны кінатэатр. Тут добра абсталяваны фойе, галерэйная зала, устаноўлена новая апаратура.

Нам пішучь

Пры Дубровенскім раённым Доме культуры створан кінаапаратуры. За апошні час тут дэманстраваліся фільмы: «Выхрыстан», не атэмнай энергіі ў мірных мэтах, «Ля берэгоў Антарктыды», «15 дзён у Вілька-Брытаніі» і іншыя. Члены жываго таварыства па пашырэнню навуковых і папулярных ведаў выступаюць з лекцыямі, якія адпавядаюць зместу таго або іншага кінафільма.

А. МАЦЫЛЕВІЧ.

Чашчэй раённым Доме культуры набыў камплекты інструментаў дэмавага аркестра. У дэмавым гуртку займаецца многа моладзі.

А. ВЯРГЕЯЧЫК.

Калектыв мастацкай самадзейнасці калгаса «Чырвоны Кастрычнік» Радунскага раёна ялаўна выступіў у каністат перах хлбаробамі другой паловы года прыгладзі. Калгасны прагледзіў п'есу, праслухалі п'есамі аб Камуністычнай партыі, Радзіме, камсамоле.

М. ТУМАНАУ.

У Крупскім раённым Доме культуры адбыўся каністат артыстаў Белдзяржтэатра. Былі выкананы беларускія і рускія народныя п'есам, акрабратных кумары.

К. САНЬКО.

У САЮЗЕ МАСТАКОЎ БЕЛАРУСІ

Абмеркаванне выстаўкі літоўскай графікі

Саюз графікаў Саюза мастакоў БССР наладзіў абмеркаванне выстаўкі літоўскай савецкай графікі, вясёлнавай у Беларусі ўмываўнавым мастацкім музеі. На абмеркаванні прысутнічала група мастакоў братняй Літвы на чале з прафесарам І. Кузінінсам.

Гасцей вітаў М. Гуціюў, які на ўступным слове ахарактарызаваў экспазіцыю і адносіны да яе з боку грамадства Беларусі.

У даволі грунтоўным дыялогу Л. Лейтман сінтэзіраваў на творчасці амаль усіх графікаў Літвы, твораў якіх экспануюцца на выстаўцы. Ён падкрэсліў, што выстаўка — прыклад, якому варта следваць і графікам нашай рэспублікі ў дачыненні да астанова, бо пакуль што ў беларускай графіцы пераважаюць вузаль, аквараль, соус. Прамоўца адзначае характэрныя рысы літоўскай савецкай графікі — рэалістычнасць, паўцэп сучаснасці, блізкасць да жыхароў народа, цікавасць да адлюстравання жыцця горада і вёскі, увагу да кніжнай ілюстрацыі.

Л. Лейтман гаворыць пра поспехі ў творчасці Л. Барысайта, С. Валюшэна, В. Гальдзікаса, В. Дамкута, І. Кузінінса, Т. Кулаўскаса, Е. Нагінскаса, С. Роініса, А. Скірўітэ, В. Чарняўскаса, В. Юркунаса і іншых. Іх работы выязнаюцца танальнай разнастайнасцю, выразнасцю кампазіцый, успрымаюцца цэльна. Для ўсіх мастакоў характэрныя пошукі найбольшай выразнасці, умелы выкарыстоўваць фактуру матэрыялу. Дакладчык твораў крытычныя заўвагі па канкрэтных творах, якім удаецца поўна саадаваць асэнс або ад якіх заганта павянае старыня. Ён падкрэслівае, што літоўская графіка за апошні час пазбавілася фармалістычных уплываў.

Трэба адзначыць, што дакладчык заклінае імям часу аддаць перавагу новаму твораў, перакаваў і зместу, што не заўсёды давала яму магчымасць больш грунтоўна спыніцца на майстэрстве пасябных графікаў і праблемах жанра.

Мастацтвазнаўца Ул. Дроім (Літва) інфармаваў аб гісторыі развіцця літоўскай

графікі і падкрэсліў, што аблічча выстаўкі вызначаюць малалы мастакі. Яны надзіраць вялікую увагу графіцы ў матэрыяле тама, што такім шляхам мастацтва актыўна набліжаецца да нас, а аквараль літоўскай графікі лічач пераважна падрыхтоўчым сродкам да астанова.

Высокі ўзровень майстэрства ўсіх работ у матэрыяле адзначыў С. Гаўрус. Ён разам з тым указаў на амерыяны характар некаторых работ, якія не ўзнікаюць значных грамадскіх тэм.

Выступленне М. Тарасінава было накіравана на тое, каб суваві графікаў братняй рэспублікі сталі больш трывалымі. Прамоўца падкрэслівае ўласцівы творам выстаўкі мастацкі густ і працягу, высокую культуру выканання. У той жа час пасябным творам удзельны элемент бивалінасці, слядажасці. Недастаткова прадстаўлена станкова графіка.

М. Гуціюў адзначыў два шляхі ў развіцці літоўскай кніжнай графікі. Такія мастакі, як С. Роініс, В. Гальдзікас, надзяюць асаблівае ўвагу пошукам вобразна, псіхалагічнага стану. У іх знама, як напрыклад, у І. Кузінінса, Д. Тарабілдана, Л. Барысайта, пераважае дэкаратыўны бок, і гэта надзірае. Прамоўца падкрэслівае, што Э. Юркуна і літоўскім кніжным выдавецтве ўмела размяркоўвае паміж графікамі кнігі для афармлення, і гэта прыносіць вельмі станоўчы вынік. Гаворачы пра ілюстрацыі да дзіцячых кніг, М. Гуціюў патрабуе ад іх большай мастацкай прастаты, якой часам не стае літоўскім графікам, нагадаўшы на тое, што іны знаходзяць цікавыя кампазіцыйныя вырашэнні.

Прафесар І. Кузінініс пагадзіўся з думкай М. Тарасінава пра тое, што выстаўка недастаткова адлюстравала сённяшні дзень рэспублікі. Дакладчык многа сказаў асноўна, добрага, гаворыць І. Кузінініс, але мала зрабіў крытычных заўваг. Прамоўца выказвае падзяку за ўвагу да выстаўкі і спадзявае на сустрэчу з беларускімі графікамі ў Вільнюсе.

Малодыя літаратары Полаччыны

Юнак, упершыню пераступіўшы парог рэдакцыі, ісьмеяла зварнуўся да супрацоўніка:

— Я прынёс вершы. Напэўна, слабыя. Але ўсё ж хачу пачуць, што наконі іх скажуць у рэдакцыі. — параяць пісаць ці наогул пакінуць?

Гэта быў Валентын Лукша, студэнт ляснога тэхнікума. Як і іншыя пачынаючыя, ён спачатку прыносіў у рэдакцыю польскія газеты «Сяг камунізма» вельмі «злыяны» творы і... само сабою зразумела, іх не друкавалі. Ішоў час. В. Лукша ўважліва праслухоўваўся да парад, якім яму даваліся ў рэдакцыі, пачаў больш патрабавальна ставіцца да працы над кожным новым вершам. Зараз ён часта друкуе свае вершы на старонках раёнага, абласнога і рэспубліканскага друку.

Калі трынаццаці гады года паляцкая газета гуртуе акал себе, выхоўвае і вымалюць на больш шыроку літаратурную прасторку малых пастаў і празаікаў. У польскай газеце друкавалі ў свой час першыя творы

вядомага беларускага пісьмемніка Эдуарда Самуіляна, Пятрусь Бірчак, Андрэй Аляксандравіч, Тарас Хадкевіч, Аляксей Знончак, Анатоль Астрыка і інш. Цяпер пры рэдакцыі газеты «Сяг камунізма» прамаўляе літаратурнае аб'яднанне, якое агуравала трыццаць пастаў і празаікаў, пераважна з работай і навуцкай моладзі. Пачынаючы літаратары часта збіраюцца, каб калектывна абмеркаваць новыя творы, падрыхтаваць карговую «літаратурную старонку» і г. д. Першыя поспеху дасягнулі малодыя пасты Анатоль Каняльскі, Валентын Лукша, Барыс Фрайдзік, Валентын Емяльянуў, Уладзімір Намаістан, Аляксей Шпыркоў і інш. Праўда, многім вершам і аповяданнім яшчэ не хапае літаратурнага майстэрства, адчуваецца, што аўтары спынаюцца адпавесці свае творы ў рэдакцыю без належнай іх дапрацоўкі.

Але з цягам часу большасць малодых польскіх літаратураў прыходзіць да больш «кандыдальных» ражкоў і знаходзіць прызнае на старонках рэспубліканскіх газет і часопісаў.

(Наш кар.)

На розным узроўні

У Гродзенскім педінстытуце адбыўся агляд мастацкай самадзейнасці студэнтаў. Ён вызначыўся вельмі колькасна выкараўнаў і жанравай разнастайнасцю праграм.

У выкананні змешанага хору, якім пільно год кіруе т. Пільноў, вельмі пруглава п'еса Тулікава «Ленін заўжым з табоў». Менш удала выкананы вальс самадзейнага кампазітара А. Шыдлоўскага.

Студэнт III курса гісторыка-філалагічнага факультэта Кісельгоў выказаў на скаржы «Асеннюю п'есам» Чыкаўскага, а студэнт II курса Кон — прэлюдыю Рахманінава і вальс Хачатуряна да драмы Лермантава «Маскарад».

І. СУХОЦКІ.

ДА ТЫДНЯ ЛІТОўСКАЯ ЛІТАРАТУРЫ ў БЕЛАРУСІ

Тэмы і вобразы нашай драматургіі

Яшчэ не так даўно літоўская савецкая драматургія была адстаючым жанрам. Нават у мінулым годзе новых арыгінальных п'ес павяналіся не так ужо многа. Да таго ж ідэйна-мастацкі ўзровень некаторых з іх недастаткова высокі.

Але справа не ў колькасці, а ў тым, што многія драматургі пачалі вырашаць кардынальныя пытанні нашага часу, жыцця літоўскага народа, шырокім стаў алоп жыццёвага матэрыялу. Наша драматургія адкінула ўстаралы, неадпаведныя жыццёвай праўдзе схемы і пайла шляхам паглыбленага даследавання псіхалогіі, «дыялектычнай душы» героя, які паказваецца ў драматычных канфіліктах. Канкрэтыя жыццёвыя матэрыялы, на фоне якога жыць і развіваецца герой, і выдзяляе тую ці іншую спецыфіку драматычнага твора. Да прыкладу, новыя п'есы Віктарса Мілінаўска і маладога драматурга Віктара Сая апавядаюць пра сённяшні дзень літоўскага калгаснага сялянства. У аўтараў у канчатковым выніку адна і тая ж мэта — дапамагчы нашаму сялянству пазбавіцца пераважнаў мінулага, але ідуць яны да мэты па-рознаму. Мілінаўска ідзе шляхам бытавой псіхалагічнай драмы, усю увагу канцэнтруе на ўнутраных перажываннях герояў, а тавент Віктарса Сая раскрываецца ў камедыі з вострым і выразным знешнім спрынічым маляваннем.

Вядомы літоўскі савецкі пісьмемнік А. Гудайіса-Гуайнічус уладзімір падпалючага камуністычнага руху ў Літве, выступіў з драмай «Берагі Нёмнуса», у якой на матэрыяле ідэйнага мінулага востра вырашаецца пытанне аб сацыялістычным правасуддзі, аб маральным абавязку і адказнасці камуніста. А пісьмемнік старабыха пакалення Юоаса Грушаса напісаў гістарычную трагедыю «Геркус Мантас», у якой на-

фоне глыбокага гістарычнага мінулага літоўскага народа іжыцца вырашчаны сувязь паміж каханнем і абавязкам, паўцэпем страціў голасам розуму.

Некалькі новых твораў нашы драматургі прысьвяцілі рэвалюцыйнаму мінуламу літоўскага народа. У годар 40-годдзя Вялікага Кастрычніка на рэспубліканскім тэатральным фестывалі паказаны п'еса Ю. Бутана і А. Керніса «Палобіў неба сінаў» пра апошнія гады жыцця першага літоўскага пралетарскага паэта-рэвалюцыянера Юоаса Янінса, п'еса Ю. Хлівіцкаса «Неспакійныя сорцы» аб палітычным камуністычным руху ў Літве і п'еса Ю. Чыжуса «Вытокі», у якой расказваецца пра паўстанне літоўскіх сялян у апошні дзесяцігоддзе буржуазнага рэжыму.

Адзначаючы ідэйна-тэматычны рост драматургіі, неабходна яшчэ падкрэсліць яе жанравую разнастайнасць. Недалгі той час, калі наў нашай усеіх новых драматычных твораў было епічна напісана «п'еса». Тым самым, калі можна так сказаць, апраўдалася жанравая «абавязальнасць» твора. Няпер у нас ужо ёсць і драмы, і камедыі, і нават істарычная трагедыя. Праўда, гэта толькі першыя крокі да жанравай разнастайнасці, але прыёма алачавіць, што гэты вядучы крок у нашай драматургіі ўжо зроблены.

Галоўнае ў лепшых з гэтых твораў тое, што аўтары іх выявіліся ад схем, у палоне якіх яны надала яшчэ заставаліся. І гэта новае можна прасачыць і на развіцці характару героя, і на падытоўцы

Да 76-годдзя з дня нараджэння Янкі Маўра

Шчырае прывітанне

Дары Іван Міхайлавіч!
Горка, ад шчырага сэрца яшчэ Вас,
братніца па лару, друзі і таварышы,
та-дэнаста мастака слова, са змяняльнай
дадай і Вашым жыццём — 75-годдзем з дня
нараджэння.

Валкі ілхэ прайшлі Вы, жыццёвы і лі-
таратурны. І яны рабы сёння кажаць Вам,
што ілхэ гэты адзін з найвышэйшых творчых
здобыткаў. Вы сумленна, аддана
служылі і служыце свайму народу, слаўнай
Камуністычнай партыі, членам якой
вядзецца.

Ярка, таленавіта намалявалі Вы праўдзі-
выя карціны жыцця і змагання папярэдня-
й народнай свабоды, прывольных імперыя-
лістаў-калініатарамі. Гэтаж яка ярка і
образна расказалі Вы ў шмат якіх сваіх
аповяданнях і аповесцях аб роднай белару-
скай прыродзе, аб шчаслівым дзецкім Са-
вейскай краіны.

Вашы арыгінальныя, цікавыя і змястоў-
ныя творы ўвайшлі ў скорніцу беларускай
літаратуры, убагацілі дзіцячую літаратуру
дэсяцімі тэмамі. Саюзам, які стаўся яўна-
вобным і шматлікім зарубежным чыта-

чам, выходзячы ў іх мнагіміца да каліні-
атарар, пацудзі братнікі дружбы, любові
да нашай сацыялістычнай Радзімы.

Адны з першых дзіцячых пісьменнікаў
Беларусі, Вы шмат зрабілі і робіце ў справе
выхоўвання кадраў дзіцячай літаратуры,
дапамагаючы творчым росце маладых пісь-
меннікаў.

Жаданам Вам, дарэгі Іван Міхайлавіч,
добрага здароўя, доўгага год жыцця, новых
творчых поспехаў!

ПРАВІЛЕННЕ
САЮЗА ПІСЬМЕННІКАў БССР.

ПІСЬМЫ І РЕДАКЦЫЯ ВАЖНАЯ СПРАВА

Арганізацыя чытання школьнікаў, за-
сваенне ім правільных прывітань работ
над кнігай — адны з галоўных участкаў ра-
боты настаўніка, на які не забавілі апра-
тацыя належна ўвагі. Таму некаторыя
колькасць вучняў нашых школ, асабліва
сельскіх, яшчэ мала чытае мастацкай, на-
вукова-папулярнай, палітычнай і іншай лі-
таратуры. Сустрэкаючы часам і такіх
дзяцей, калі нашы вучні, якія атрымліваюць
атэстат сталасці, не працягваюць чытаць
тэкст праграмных твораў і наогул не ма-
юць прымальнасці да сур'ёзных кніг. Тут,
зраўнаваў, не маеце фрустрацыю настаў-
нікаў. Аднак, ёсць многа дзіцяцкіх, якія
перашкаджаюць наладзіць гэтую справу.
Нашы пісьменнікі, трэба праўду сказаць,
мала пішуць кнігі для дзяцей. Мала пера-
кладаюць кнігі на беларускую мову, не пе-
рываючы многія кнігі, якія атрымалі
усеагульнае прызнанне, фонды школьных
севаксіх аб'ектаў камплектуюцца не заў-
сёды з улікам спраўданага патрэбу.

Сельскія школы маюць патрэбу ў значна
большай колькасці кніг, на беларускай
мове.

У школьных бібліятэках абавязкова па-
цінна б'юць займаюцца літаратура для па-
чынаючых чытачоў, акая ё выхоўвае
у вучняў цікавасць да чытання. Між
тым, школьныя бібліятэкі дэфекта не забя-
дзілі можа ўважліва літаратурна для
пазакласнага чытання, акая рэкамэн-
дацыя праграмай, па той проста прычы-
не, што ў кніжніках маваляць гэтыя кнігі
бываюць рэдка. І горш таго, не забавілі
можна дастаць нават тым творы, амы-
чэнне якіх патрабуе школьнага праграма.

Трэба больш уважліва ліквідаваць
гэтыя прычыны.

Ёсць цікавасці і ўнутранага характару,
калі школьныя бібліятэкі добра ўважліва-
ваны, але чытанне арганізавана дрэнна.
У гэтым виваваюць не толькі бібліятэкар,
але і ўсе настаўнікі калектыву. Чытанне
не трэба пусканы на самаах, яго трэба
арганізаваны.

Вялікае значэнне мае прапаганда кнігі
і барацьба за культуру чытання. У нашай,
Велікай школе для гэтай мэты аргані-
заваны літаратурныя вечары, канферэн-
цыі, конкурсы на лепшага чытацка і
іншыя мерапрыемствы.

Трэба з ранніх год прывучаць дзяцей да
культуры чытання. Вялікую дапамогу ў
гэтай справе можа аказаць чытацкія
дзённікі. У нашай школе ўстаноўлены дзве
формы правядзення чытацкіх дзённі-
каў: для 3—4 і для 7—10 класаў.

Яшчэ адна акалічнасць прычынае на-
падумваць аб сур'ёзнасці барацьбы за куль-
туру чытання мастацкай і іншай літарату-
ры — гэта тое, што сельскія вучні,
скасваючы сярэнюю школу, пачынаюць
на аўтарытэце і ў калгасі. Яны будуюць зай-
мацца самавядукамай, таму школа павіна
сваіх вучняў калі вучыцца працаваць
над кнігай, а пісьменнікі і выдавецтва паві-
ны дапамагчы ёй гэта зрабіць.

Ф. БЫКАЎ,
завідчыка навучальнай часткі Велікай
сярэдняй школы.

Развіваць мастацкія промыслы

Саюз мастацкіх промыслаў нашай рес-
публікі аб'ядноўвае 21 прамысловую арцель
вышэйшай, тактава, дзіцячай мякка-набіўной
і драўлянай цапкі, вытворчасці шклянчых
блячых упрыгожанняў, абавураў, парасо-
наў, роспісу тканін, вырабаў разьбы па дрэву,
інкрустацыі, пласціны з саломкі, мастацкай
керамікі і г. д. Працаўнікі арцелей выпу-
скаюць прадукцыю на мільёны рублёў, але
колькасць яе не забавілі задовольна помыт
населенства.

Для павелічэння выпуску вырабаў уве-
дзены ў эксплуатацыю новыя вытворчыя
памішкіны і арцель «20 год ВЛКСМ»
(Дрыса), «8-е сакавіка» (Пінск), «Чырво-
нае Палессе» (Хойнікі), «20 год Кастрыч-
ніка» (Чачэрс), «8-е сакавіка» (Бабруйск).
Да работ у іх прынятыя народныя
умельцы — рэзчык па дрэву В. Ягела з
Свірскага раёна, майстар пласціны маста-
цкіх вырабаў з саломкі С. Галіччанка (Ма-
гілёўскі раён), інкрустатары па дрэву
М. Барышчэў і Я. Панамарэў, майстар ма-
стацкай керамікі В. Кулішоўскі (Лявон).
Намячаныя адкрыць арцель прыкладнага
мастацтва ў Маладзечанска. Такія арцель
ёсць у Мазыры і іх інкрустацыі — у Яло-
біне.

Завдача заключаецца ў тым, каб новыя
вытворчыя мастацкія вырабы ў шырокім
асартымэнце знайшлі дарогу да масавага
спажыва.

А. БАГДАНОВІЧ.

Поспех маладога тэатра

(СЛОВА ГЛЕДАЧА)

90-годдзе з дня нараджэння А. М. Гор-
нага Бабруйскай драматычнай тэатр адначасна
прывітанне спектакля «Ігор Булычов і ін-
шыя». Спецыяльна пастаноўленым народным
артыстам БССР Д. Арловам.

Гэтую работу тэатра нельга разглядаць
толькі як дэманстрацыю пудоўнага маста-
ка. Спектакль па п'есе А. М. Горнага —
этапны для тэатра. Гэта значны крок на
шляху ўдасканалення майстэрства тэат-
ральнага калектыву. А калектыву — сямы
малыя і рэспубліцы.

Адзначаючы новы спектакль тэатра, у
першую чаргу трэба сказаць пра майстэр-
ства яго пастаноўшчыка.

Засядаў Д. Арлова перш за ўсё ў тым,
што ён адолеў звышчэй ў кожным выканаў-
цы (ад самых значных, да самых маленькіх
ролей) тую, часам захаваную глыбока
інтэр'ю акцёра, іадыс, акая выначыла
поспех у рабоце над роллю. І пастаноў-
шчык не толькі ўбачыў гэтыя магчымасці
кожнага акцёра, але і дапамог ім поўна-
цэнна іравацца. Можна прывесці такі пры-
клад: калі спектакль яшчэ быў у пачатковай
стадыі падрыхтоўкі, аматары тэатра,
абмяркоўваючы магчымыя ўвагі і інду-
ацы, выказалі сумненне, што Е. Гоша
наспяхова справіцца з прапанаванай яму
роллю трубака. Але на прамеры мы ўба-
чылі, як майстэрская рука рэжысёра Дар-
ламавіча маладога акцёра выкачаны ролю
на належным узроўні. Рэжысёрскія зна-
ходкі дапамаглі глядачу значна глыбей ус-
прыняць сутнасць таго, што адбываецца
на сцэне. Напрыклад, у фінале спектакля
Д. Арлоў вывадзіць са сцены ўсё дзявочых
асоб, пакідаючы Булычова аднаго. Потым
гошы Шура вяртаецца ў палкой, але, ака-
слепаная тым, што адбываецца на вуліцы,
акаль не аўважае бацькі. Гэта трапіна пад-
крэслівае адначасна і асаўданацця «бу-
лычовых».

Намалы, работа рэжысёра мае некаторыя
недахопы. Да іх адносіцца, напрыклад,
сцэна з другога акта, калі рэжысёр пры-
мушае Антаніну, Шуру і Ціціна на пра-
цягу пачы хвілін кружыцца ў нейкім дыў-
ным танго. Тут пачуццё меры, безумоўна,
здарэдалі рэжысёру.

Многа добрага можна сказаць пра ігру
акцёраў, акая абумоўлена сур'ёзнасцю ан-
саўбля. Роўна ігра калектыву не дазва-
ляе асабліва выдзеліць каго-небудзь, але
ёсць з тэатра спіннацы і іх некаторыя
выканаўцы. Булычов Г. Лаўрова ў асноў-
ным, безумоўна, задавальняе гледача. Ігу-
аццё Меры перш за ўсё характарызуе ігу-
артыста. Добра адрапаўваны міміка і
жэст, глыбокае разуменне псіхалогіі ге-
роя даў яму магчымасць дэсанцы вобраз
да гледача. Асабліва добра сыграны сцэны
з Маланіяй, у якіх і выканаўца ролі
І. Федчанка значна дапамагае партнёру.

У сцэнах з Паўлінай Лаўроў раскрывае
перад гледачом поўны супрацьпастаўлены
скла-

даны вобраз Ягора, які пражыві свой век
на чужой вуліцы.

Але, нажалі, у Г. Лаўрова дзе-нідзе не
запае патрабаванні тэатру. У Будлаў-
нага натура шырока. І вось, месцамі, калі
ёсць трэба паказаць на ўсю моц, Лаўроў вы-
дзяляецца і ралітам пачынае іграць «пад
судзінку». Гэта асабліва прымальна ў
сцэне з трубочкам. Залішне гаварыць, што
гэта некалькі зніжка ўражанне ад сцэні-
чнага вобраза.

Добра іграе ролю Кеелі артыста Т. Бан-
дарчык. Акаўдана, што адраўным пуні-
там у рабоце над вобразам, ключом да ра-
зумення характару герані артыста ўваля
ле словы: «Ты вучыш перастаў ужо размаў-
ляць са мной, быццам я маладая каля!» І
гэта дэволіла ўнікальным праўдлівае пе-
радаць характар і пачуцці Кеелі. У ле
вухіны словы «Выйшла я з прывольчак, ды
не за таго...» ібам дамаўляючы вобраз
жонкі Булычова.

Ігу Бандарчык характарызуе таксама
дакладнае адчуванне свайго месца на сцэ-
не. Гэта прамушае гледача першчэй усаму,
што гаворыць і робіць на сцэне артыста.

Не так многа адведзена месца ў п'есе
Дасцігаву, акаў створаны артыстам А. Ар-
наўдзевым вобразам запамінацца гледачам.

У гэтым спектаклі асабліва ўвагі за-
сваення моладзі. Увазіць хоць бы ігу
І. Сухарунава. Ён выканвае ролю Прапа-
навіча, невяліка па тэксце, але ярка, ра-
варытуно. Мы бачылі гэтага акцёра і
раней, але ў Невядомым («Партыёны ві-
зіт» Дубравіна), і ў Камісары браннедэста
«Князь Мясіслаў Уладзі» (Прута).
Завесым заўважымся недастаткова пера-
ўважана. І вось тут, у ролі Прапа-
навіча, Сухарунаў поўнасьці зліўся з вобразам.

Нельга абыйсці ігу маладога акцёра
Ф. Марцішэвіча ў ролі Якава Лапцева. У
яго ігру многа жыццярэалістасці, маладога
вапалу, а гэта адпавядае самому вобразу.
Ён атрымаўся іграць.

Нароўна і больш слаба вядзе сваю ролю
артыста Л. Аляшкіна (Шура). Ёсць няма-
ла добрага ў ігу ігу. Нельга не адзначыць,
напрыклад, сцэну яе з Булычовым з 1-га
акта. Тут мы бачым Шуру крыху лірыч-
на, з біязмежнай любоўю да бацькі, убаўла-
наўдана і невадычаю. Ле роліка
«Усё слухаю. Моташна слухаць, рыжы!»
даходзіць да сэрца гледача. Але ў нека-
торых сцэнах у гораўскай Шуры пачынае
прагавіваць сама Аляшкіна, асабліва ў
фінале. Тут Шура пачынае здавацца лінійнай,
непатрабнай на сцэне.

Трэба таксама адзначыць ігу акцёраў
І. Паллахоўскага (Званцоў), П. Масцерава
(Банкіні), П. Раманава (Паўлін), В. Дзе-
манкавай (Глафіра) і інш.

Юр. БАТАШОў,
старшыня літаратурна-музычнага
аб'яднання пры газеце «Камуніст»
Бабруйска.

Выдатны пісьменнік

У Янкі Маўра дзесяткі і сотні тысяч
чытачоў. І з кожным годам яны прыбаў-
ляюцца.

У чым сакрэт поспеху твораў Янкі Маўра?
Відаць, у тым, што яны не старуюць
з годамі, як сам аўтар: сённяшнія выны
чытачы з такой жа цікавасцю чытаюць
яго кнігі, як і чытачы дваццаты годаў.
Чытаюць не па абавязку, бо авядчы залі-
кі па гэтых кнігах не трэба. Чытаюць та-
му, што акаўданаць у іх для сабе багату
духоўную спажыву: пазнаюць праз іх шы-
рокі і цікавы свет, людзей розных краін,
пазнаюць сабе, сваіх родных і блізкіх. Кні-
гі Маўра вучаць і выхоўваюць чытача на
матэрыяле яркім, незвычайным, у зай-
маўляльнай форме.

Усё гэта я кажу не толькі таку, што пі-
шу аб'ектыўна артыкула. Я ў гэтым перака-
наўс даўно. Мне пашанцавала быць пер-
шым чытачом Янкі Маўра. Як вядома,
сваю першую аповесць «Чалавек ідзе»
Маўр напісаў у 1920 годзе. А працягаў я
ё ў 1925 годзе. Прачытаў і тут жа з
прыемнасцю блаславіў у свет, бо аповесць
мне дужа спадабалася і я чытачу, і як
сакратару рэдакцыі першага нашага дзе-
нярскага часопіса «Беларускі піянер».

Вядома, я не ведаў тады, акая шыро-
кая дарога ў літаратуру адкрылася перад
аўтарам гэтай аповесці. Не загадаўся
ад гэтым, відаць, і сам аўтар, калі гэта-
тую цікавую рач трымаў недзе пад спуд-
дам у сваім настаўніцкім пісьмовым ста-
не на «галубятні» па Нова-Маскоўскай вулі-
цы аж пачаў гадоў, перш чым адражыцца
паказчыя яе рэдакцыі. Ды і то здарылася
гэта амаль выпадкова. У школе, разам
з Маўрам працаваў мастак Анатоль Гіч-
ына, які быў звязаны з нашай рэдакцыяй.
Мы ў той час шукалі і абрабці супрацоў-
нікаў для новага часопіса. Мастак Гіч-
ына параіў нам пагаварыцца з яго калегам
па школе, настаўнікам Іванам Міхайлавічам
Федаравым. «Даскачана ведае гісторыю,
геаграфію, заалогію і ўсе іншыя навукі», —
адракамэндаваў нам яго Анатоль Гіч-
ына. І дадаў: «Шына сядзі-тады фельетоны,
знаючы валодзе паром».

Там разам з аповесцю «Чалавек ідзе»
ў нашу дзіцячую літаратуру прышоў ціка-
вы, арыгінальны, з высокай адукацыяй і
багатым жыццёвым вопытам першы наш
дзіцячы пісьменнік Янка Маўр.

Што характэрнае ў творчасці Янкі
Маўра і ў чым ён асабліваці?

Як настаўнік, Іван Міхайлавіч Федарав
не любіў схематычнага выкладання, ды-
дактычнай руціны, акая патрабавала зуб-
роўкі па сухіх казніках падручнікаў. Шы-
касам да ўсёго новага і незвычайнага,
калі з багатай прыроднай фантазіяй і гу-
марам, настаўнік Федарав смела і ўпэўне-
на лямат старыя каноны, шукаючы новых
сродкаў і шляхоў ў выкладанні сваіх прад-
метаў. Часта ён наладжваў з дзецьмі за-
вочныя падарожжы ў глыб вуліцы (па гі-
сторыі) ці вакол свету (па географіі). Гэта
і вызначыла змест, а таксама да нека-
торых ступені і форму першых кніг пісь-
менніка Янкі Маўра.

Стварочы аповесць «Чалавек ідзе»,
Маўр сутыкнуўся з налігмай задачай: як
авядчы амаль што мёртвы, невадомым
свет, калі герой аповесці — чалавек —
яшчэ рабіў толькі першыя крокі на зары-
свай гісторыі, калі ён яшчэ не сказаў і
першага слова. Аўтар застае на адной па-
лаўцы «гэтуго нейкіх дзіўных стварэнняў,
якія ішлі на двух нагах». Ён ідзе за гэты-
мі стварэннямі следам і, абнаўрачыся на
вучненне Фрыдрыха Энгельса аб тым, што
справа стварыла чалавек, а малае до-
сць мастацкія карціны з жыцця дагіста-
рычнага чалавека. Як пісьменнік і педа-

гог, Маўр баіскаму справіўся са сваёй
вадач. Кніга атрымалася і навуковай, і ці-
кавай.

Усёла за гэтай кнігай Маўр робіць са
сваімі чытачамі цікавыя і карысныя па-
дарожжы вакол свету. Дзесяці гэтых па-
дарожжаў ён стварае шэраг аповяданняў
«Слэды Тубі», «Незвычайная прынада»,
«У часніне», «Ласцароні», аповесці «У
краіне райскай птушкі», «Сын вяды» і ра-
ман «Амок». У гэтых творах Маўр выкрэ-

народа супраць імперыялістычнай Гала-
ндзі. Краваці гэтай усенароднай барацьбы
інданазіяскія камуністы. Ні адні буржуаз-
ныя пісьменнікі, акальма, не захавілі такой
уважлівай да аповесці ці рамана тамай.
Раман на гэтую тэму мог напісаць толькі
пісьменнік, які ўсёй душой невадыць
калініатарар і гораца спачуваў народнай
справе. Гэтым пісьменнікам быў Янка
Маўр. Яго раман пра Інданазію — выдат-
ная з'ява ў нашай літаратуры. Жыццё
пацвердзіла мары і спадзяванні Янкі Маўра,
выказаныя ў «Амоку»: народ Інданазіі
натуральна ўрашце няпрараных гэсцей з
сваіх астравоў і стаў сам гаспадаром свай
пудоўнага краіны.

Другая значная тэма ў творчасці Янкі
Маўра — родны край, блізкія і добра зна-
мыя яму героі — юныя і дарослыя. На гэтую
тэму напісаны аповесці «Шлях з дэмы»,
«Палескі рабавань», «ТБТ» і шматлікія
аповяданні, фельетоны. Але на акаў б тэ-
му Маўр ні пісаў, ні ніколі не адражыўся
асоньёму сваёму прычому: пісаць так,
каб твор чытаўся з цікавасцю і манамі, і
стырамі!

Інкімі сродкамі дасягае гэты пісь-
меннік? Рознымі. Тут і прыгожыя жанры,
і традыцыйныя «рабавань», і фельетоны
гумар, і адкая сатыра, і нават чыстае фан-
тазія, («Аповесць будучых дзён», «Фан-
тазія прафесара Шымакоўскага»).

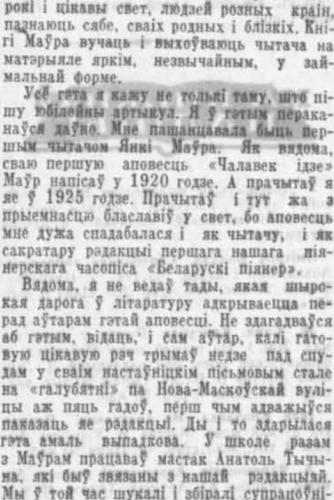
Удала спалучае Янка Маўр мастацкую
мову з публіцыстычнай. Калі матэрыялы
пазнавальнага характару не ўкладваюцца
ў аповядальныя стэлы, Маўр выносіць іх за
тэкст і павяе ў форме зваўна, акаўдана-
наў. Асабліва канкрэтныя і малаўчы-
насьць наваўчюць яго апісанні прыроды,
пабыты народы розных краін. Умее Маўр
стварыць і дацымны вобраз героя, адначас-
на высокім майстэрствам. Вось перад
намі сын мору, так званы дзіку Манг. Ён
ніколі не бачыў справяднай зямлі і буюю
жачынам лічыць па птушцы. Якая гэта,
акаль, багатага рамантычнага натуры! І мы
верым аўтару, што «дзіку» Манг як ча-
лавец вышэй тых фанаварыстаў лондан-
скіх паноў, сярэд якіх ён апынуўся.

Маўр праішоў вялікі жыццёвы шлях.
Біяграфія пісьменніка, дарэчы, не менш
цікавая, чым яго кнігі. Першую частку
гэтай біяграфіі ён напісаў у аповесці
«Шлях з дэмы». Гэта яркія, праўдзівыя
малюнкі не толькі пра дзіцячыя гады аў-
тара, а і пра жыццё гарадскай і вясковай
белатыі каліні мінулага стагоддзя. Такой
жа цёмрай для юнага Маўра вызначаліся
і першыя сваявільныя гады нашага стаго-
дзя. Стаўшы, нарэшце, паста і шмат якіх
прыгод і лягод памочнікам вясковага на-
стаўніка, Маўр хутка трапіў пава — нагляд
царскай паліцыі. Гэты нагляд зняў з яго
толькі Валікі Кастрычнік. А колькі непа-
разуменняў у Маўра было а раіміяй і ба-
гамі Ніск не мірыўся яго адровым даіт-
лём розум з рознымі забаванамі і пера-
жыткамі сёвай мінушчыны. Канчаткова
адломіў Маўр гэтым перажыткам, якімі
мала атручана яго дзіцтва, калі стаў
пісьменнікам. Мы маем на ўвазе яго востры
антыралігіны памфлет «Пекла». Гэта
едкая, вострая сатыра нямаля на-
спрыяла ў свой час росце саюза бязбожні-
каў.

Свайі літаратурны дзейнасцю Янка
Маўр унёс значны ўклад у нашу белару-
скую савецкую літаратуру. Многія яго творы
друкаваліся і друкуюцца ў браціх
рэспубліках і за межами Савецкага Саюза.

Нажальма жа Янкі Маўру здароўя,
доўгіх год жыцця і новых творчых поспехаў
да карысці нашай сацыялістычнай
Радзімы.

А. ЯКІМОВІЧ.

Янка Маўр

Кнігі аб далёкіх краях

Янка Маўр прышоў у беларускую лі-
таратуру ў пачатку 20-х гадоў, калі ствар-
ненне новай дзіцячай літаратуры стала ў
нашай краіне нарэшце задачай. Маладой
краіне Савецкай патрэбна была дзейная,
бывае літаратура для дзяцей, акая зма-
ла дапамагчы партыі і адражыць выхоў-
ваць падрастаючае пакаленне ў духу кла-
савай непрымырнасці, глыбокага савецка-
га патрыятызму, бадзёрым, актыўным і
смелым.

Добры знаўца дзіцячай душы і псіхікі,
Янка Маўр адначасна знайшоў правільны тон
у размове з чытачом-школьнікам, зраўнаў
заатрабаванні і інтарэсы дзяцей. Творы
Янкі Маўра даюць дзецям шмат разнастай-
ных ведаў, карысных парад, напярэчыць
іх кругалду, знамяць з класавай бараць-
бой, выхоўваючы дзяцей.

Дзейнасць Янкі Маўра ў галіне белару-
скай дзіцячай літаратуры глыбока нава-
тарская: ён вывёў беларускую дзіцячую
літаратуру з вузкага кола фальклорных і
бытавых сюжэтаў і наставіў у цэнтры сваіх
кніг для дзяцей складаны навуковы і
важны сацыяльна-палітычныя праблемы
жыцця.

Ужо ў 20-я гады пры выбары тэм Янка
Маўр карыстаўся прычому, на які пачы-
наў указваў А. М. Горкі: «Шытане аб
тэмах дзіцячых кніг — гэта, безумоўна,
п'ятане аб найбольш цікавых вядзеннях дзе-
цей».

Глыбіня думкі, ідэінасць зместу спаву-
чаюца ў кнігах Янкі Маўра з захавалі
ці мастацкай формай. Я. Маўр валодзе
ўменнем проста, але без спрашчэння і
вульгарызмаў даць дзецям уяўленне аб
складаных навуковых пытаннях.

Аповесць «Чалавек ідзе» была першым

у беларускай літаратуры навукова-папу-
лярным творам для дзяцей. Яна да гэтага
часу з цікавасцю і карысцю чытаецца
беларускімі пісьменнікамі і школьнікамі.
Аповесць спрыяе выхоўванню ў дзяцей ма-
тэрыялістычнага светапогляду, мадуе іх веру
ў сілы чалавека.

Выключную сілу ўздзеяння на чытача
маюць творы Янкі Маўра, напісаныя на
зусім новаму ў беларускай літаратуры тэ-
маў і барацьбы працоўных у каланіяль-
ных і залежных краінах.

Сярод іх аповяданні «Слэды Тубі», «Ла-
сцароні», «Незвычайная прынада», аповесці
«Сын вяды», «У краіне райскай птушкі»
і роман «Амок».

Дарэчы сказаць, што тама жыццё ў ін-
шых краінах забавілі прыцягала ўвагу
дзіцячых пісьменнікаў. А. М. Горкі пісаў,
што да разваліні ў Расіі было даволі мно-
га кніг на тэмы з жыцця іншых краін, але
большая частка іх была напісана паар-
хоўна. «Быў розных краін даўнаў знішч-
ены, народы адражыліся адзін ад аднаго
характару», — кажама, француз — гумарам,
англійца — халоднаўроўем, а галандскія
жачыны — галаўнічымі ўборамі. Але аб
класавай барацьбе ў гэтых кнігах не бы-
ло ні слова!» (надрэдаваныя — М. Я.).

Рэкамэндуемы савецкім пісьменнікам тэ-
маў жыцця ў іншых краінах, як і адну з най-
больш важных і карысных, А. М. Горкі ад-
начасна падкрэсліў адначасна работні на
дзі і адначасна, што кнігі савецкіх пісь-
меннікаў аб іншых краінах павіны грунта-
вацца на прычыне партыінасці.

У аповяданнях і аповесцях Янкі Маўра

У А. М. Горкі «Аб дзіцячай літарату-
ры», 1952, стар. 110.

Кнігі аб далёкіх краях

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

пабэжанае або, якое ідзе з сабой капіталізм. «За тую наву сям'я кармілася некалькі месцаў, а потым, потым іноў зажалі таксама, як і раён».

Як галоўны рыс характару каланізатараў, пісьменнік выдзяляе іх інтэрмінае імкненне да няжыва, поўнае абывакавасці і раўнадушча да лёсу народа.

У апавяданні «Сябры Тубі» пісьменнік па-майстарску перадае нарастанне хвалявання прагнага да няжыва паню. Калі, кінуўшыся да чарапашак, яны адну разбілі, другую ў нейтральнасці ўжо раздушылі, а ў трэцяй знайшлі выліўнае жамчужку, і сэрцы іх напоўніліся задавальненнем—забішчальні гаспадарскія вочы, аднавіваючы камштуючы жамчужку.

А. М. Горкі гавораў, што гэтыя пісьменнікі павінен умець стварыць такі вобраз ворага, які б у дзяцей выклікаў не жах, а агіднасць, знявоў. Імяна такімі стварылі вобразы каланізатараў Янка Маўра. Апошнімі персанажамі ў творах Янка Маўра аб іных краях—гэта несумелныя людзі, якія страцілі чалавечыя абліччы, гэта істоты ніжэйшага тыпу, нічымныя, маральна спустошаныя, бясцільныя перад гнявам і нянавісцю ірацоўных мас.

Пры стварэнні апошніх вобразаў Янка Маўра удаля карыстацца камедыйнымі прыёмамі. Напрыклад, у апавесці «У краіне райскай птушкі» пісьменнік расказвае, як, не сярпнеўшы аздакаў і абраз, кітаец Чунг-Лі вывернуў на галаву містра Брука гаршчок з гумавым сокам. Містар Брук зарю, як бык, выхадзіў равалвер, але не мог страляць, бо нічога не быццў. Ён стаў цёрці вочы, але ад гэтага рабілася яшчэ горшч...

Смешным, бездапаможным, агідным і нікімным выглядае ў гэтай сюжэце дзіця, самаздадзенае каланізатар. Усе рабочыя планціны і разам з імі чытаў ад душы смяюцца над містрам, які трапіў у такое недарачнае становішча. Перад гэтым смехам бясцільны і містар Брук, і містар Скот, і наглядчык...

Нікімная сутнасць—паню-каланізатараў, тых, хто лічыць сабе вышэйшай расай, яшчэ больш глыбока адцяняюцца ў творах Янка Маўра сістэмай станаўчых вобразаў. З глыбокай сімвалічнай створаны ў апавесцах і апавяданнях Янка Маўра вобразы прадстаўнікоў працоўнага насельніцтва каланіяльных і залежных краін.

Чароўны вобраз маленькага шукальніка жамчугу з вострава Пойнона даецца ў апавяданні «Сябры Тубі». Аўтар не хваляе сваё прыхільнасці і сімвалічна да хлапца, ён піша: «маленькі, слаўны, спрытны Тубі».

Тубі ўяўляецца лёгмай, імклівай чайкай—як птушка, любіць ён волю, прастор. Багатыя душныя якасці Тубі пісьменнік раскрывае праз адносіны хлапца да сваіх таварышаў, да бацькі. Вобраз маленькага шукальніка жамчугу паўстае з апавядання як жыццё. Ён хваляе сваёй непазведнасцю, шчырасцю, надобга запамінальнасці. Пісьменнік прымушае чытача пачуць маленькага чорнага голага хлапчыка з вострава Пойнона. Тым больш хваляюцца і востра ўспрымаюцца дэталі смерці Тубі.

У сваіх творах пісьменнік уяўляе разбіў буржуазныя легенды аб існаванні ніжэйшых рас і пераканаўча даюць, што прадстаўнікі мясцовага насельніцтва каланіяльных і залежных краін, якіх каланізатары зняважліва называлі «дзікумамі»,—людзі высокіх маральных якасцей, вялікай душы. Станаўчым героям кнігі Янка Маўра аб далёкіх краях уяўляюцца нястрымныя імкненне да незалежнасці, высокае развіццё пачуццёва чалавечы годнасці. Вельмі важна, што Янка Маўра не абме-

жаваўся адным раскрыццём сутнасці каланіяльнай палітыкі імперыялістаў.

Базіснасця выкрываючы ўвесь дзяржаўны апарат, усю несумеленую сістэму гаспадарання каланізатараў у залежных краях, ён беражліва ставіцца да рэвалюцыйных традыцый каланіяльных народаў.

У творах Янка Маўра знайшлі адлюстраванне ўсе формы сацыяльнага пратэсту. Тэма рэвалюцыйнага змагання народаў каланіяльных і залежных краін паслядоўна і тэмбюка распрацавана ў буйнейшым творах пісьменніка—рамане «Амок». У аснову яго пакладзены сапраўдныя рэвалюцыйныя падзеі, якія адбыліся на востраве Ява ў 1926 годзе. Пісьменнік адолеў правільна асэнсаваць прычыны народнай рэвалюцыі, раскрыць значэнне Вялікага Кастрычніцкага ўз'явання і актывізацыі рэвалюцыйных сіл каланіяльных і залежных народаў.

Адна з важнейшых праблем рамана—праблема духоўнага росту прадстаўнікоў мясцовага насельніцтва.

Разам з іншымі творамі на гэту тэму раман «Амок» дапамагае юным чытачам склаціць поўнае ўяўленне аб каланіяльнай палітыцы імперыялістаў, аб класавай барацьбе, аб лёсе каланіяльных і залежных народаў.

Пазнавальнае значэнне кнігі Янка Маўра не вычэрпваецца толькі галінай палітычных пытанняў. Не запамінаць б чытачам так раман «Амок», калі б не было ў ім апісання свабоднага прыроды вострава Ява, цікавых этнаграфічных і гістарычных звестак. Янка Маўра па-майстарску ўключыў у тэкст сваіх твораў вялікі навуковы матэрыял.

Апісваючы арыгінальную ў свабодна-вільную прыроду далёкіх экзатычных краін, Янка Маўра палемізуе супраць буржуазнай экзатычнай літаратуры. Пудоўна апісанні субтрапічнай расліннасці—фон, які ішчы больш аднаго басіраўнае, поўнае трагічна жыццё каланіяльных народаў.

Прыгодніцкія творы Янка Маўра прадаўжаюць лепшыя традыцыі савецкай прагрэсіўнай прыгодніцкай літаратуры. Але існуючы карыныя адносіны паміж прыгодніцкімі творамі Янка Маўра і творамі Майн Рідзі, Фенімора Купера, Жула Верна і іншых. Класікі прыгодніцкай літаратуры Захаду ў некаторых сваіх творах паднялі да крытыкі пачасныя бакі буржуазнага грамадства. Янка Маўра, як савецкі пісьменнік, рашуча адваргае ўсе капіталістычную сістэму гаспадарання.

У сваіх творах майстры прыгодніцкай кнігі Захаду часцей за ўсё абмяжоўваліся крытыкай заган буржуазнага ладу, а калі часам і імкнуліся вырашаць класавыя супярэчнасці, дык лічылі, напрыклад, магчымым, як Жуль Верн, ліквідаваць іх шляхам развіцця прыроднага асветы, ідэй гуманізму. Янка Маўра ўсе пытанні класавай барацьбы вырашае з пазіцыі марксісцка-ленінскай навукі.

Прыгодніцкія апавесці Янка Маўра па-забываюць рыс тагнага дэталізму. Пісьменнік не мае зацікаўнасці, заінтрыгавана чытача без роўнага роду страшаных зьяваў, жудасных забойстваў. Інтэрас чытачоў да кнігі Янка Маўра заснаваны на шчырым хваляванні дэяляў за лёс станаўчых герояў кнігі.

Усе мастацкія прыёмы ў прыгодніцкіх творах Янка Маўра накіраваны на тое, каб правільна размеркаваць сімвалічны і тэматычны чытачоў, дабіцца найбольшага ўздзеяння матэрыялу кнігі, вылучаць у дэялях лепшыя рысы камуністычнай маралі.

Аповесці і апавяданні Янка Маўра аб далёкіх краях— выдатны прыклад таго, як трэба пісаць для дзяцей захапляючы і карысныя кнігі.

М. ЯФІМАВА.

Партрэт сябра

Фама КЛАКОЦКІ

Прасторы светлы пакой запоўнілі малымі салатамі. Яны тоўпіліся каля голкі што вышанага партрэта, які пах маслінамі фарбамі. На рамы яго сэрвабрыўся выгравіраваны на аляомінай пласцінцы надпіс: «Радавы Міхаіл Грачоў—герой нашай часці».

Партрэт быў заліты яркімі праменнямі вясновага сонца, якія нібы лязгалі хударлявы мужык твар адважанага воіна.

Бліжэй ад усё да партрэта сталі высокі стаяць капітан Сцепаненка і мажы камлюкаваты старшыня звыштрапівай службы Зарубін. Салдаты з цікавасцю прыслухоўваліся да іх размовы.

— Партрэт вам удаўся, таварыш Зарубін. Вы здалі перадаць у абліччы Грачоўна рысы героя. Яго мужык твар і вочы запамінаюцца...— гаварыў капітан.

Размову пераніміў гуцы голас дыяваланага: — Давольна звырнуцца, таварыш капітан! Атрымаўшы дазвол, дыявалана далажыў: — Вас выклікаюць да тэлефона.

Як толькі капітан выйшаў, пасыпаліся запятаны салдат. — Вы, таварыш старшыня, доўга служылі з Грачоўным? Былі з ім у баі? Раскажыце.

Зарубін падыйшоў да стала, запраціў салдат сесці. — Гэта было незадоўга да сканчэння вайны. Мы набліжыліся да Берліна, і гітлераўцы ўсімі сродкамі імкнуліся спыніць нашае наступленне...— расказаў старшыня не спяшчынась.

— Наш танкавы батальён, у якім з першага ж дня сваёй службы знаходзіўся і Міхаіл Грачоў, ішоў наперадзе брыгады. За ноч мы прайшлі да ста кіламетраў на захад і, не забываючы ворагам, падыйшлі амаль упрытк да воднага рубяжа. На досягчы масававалі танкі ў лагчыне. Салеры, якія разведвалі пераправу, аляжлі камбату, што вялікі мост пераза раку гітлераўцы заміравалі, каб уварвацца, як толькі наблізіцца нашае ўвадзі. Камбат не стаў чакаць аўраг часцей брыгады. Ён бачыў, што ад нашага вомкаменнага кілка залежыць поспех ваяліка наступлення. Не маючы магчымасці тэрмінова звязацца з камандзірам брыгады, камбат прыняў самастойнае рашэнне— з невялікай колькасцю танкаў, што засталіся ў батальёна пасля магнадзённых жорсткіх баёў, захапіць мост, наслены пункт па той бок ракі і ўтрымаваць іх да падыходу буйных сіл.

— А ў тым населеным пункце многа фахштэа было?— спытаў салдат Шарынаў. — Пазней мы дасведзілі, што мост абарняў значны атрад ворага. Гітлераўскае камандаванне мела намер нанесці нам артылерыйскія і авіяцыйныя страты, як толькі мы спыніліся ля ўварвання моста. Нашае жа заданне было— не даць ворагу ўварвацца і замацавацца на захаднім беразе. У абстаноўку, якая складалася, кінуць у бой адразу ўсе танкі батальёна было нельга— мы вывазілі б сабе. І камбат вырашыў паставіць пачатку толькі ўзвод старага лейтэнанта Наважылава і падначаленыя яму лейтэнантаў Авецкіна і Сцепаненкі рушылі да шашы.

— Гэта які лейтэнант Сцепаненка, ці не наш капітан?— не ўтрымаўся Шарынаў. — Так, наш капітан... Механікам-вадзіцелем быў у яго радавы Міхаіл Грачоў, а я— камандзірам гарматы.

Шарынаў не без заідрасці глядзеў на два рады ордынскіх планкаў, што ўпрыгожвалі магнутыя грудзі старшыні. Малады салдат выконваў ішпер у кіпачку тыя ж абавязкі, што і Зарубін у баях. Гэтая акалічнасць яшчэ больш падраўнавала, што стаць такім жа ўмелым танкістам, як і старшыня.

— На самай вялікай хуткасці,— працягваў Зарубін,— нашы машыны абмінулі паварот шашы, што амяла ля самай ракі, і так нечакана паявіліся каля моста, што гітлераўцы ледзь паспелі разгледзець, чым гэта танкі. Калі яны спяханіліся—

было позна: нашы дэсантнікі саскочылі на мост з машынамі, хутка расправіліся з салдатамі аховы, а салеры палезлі за парэзчы пад мост і нажніцамі парэзалі правалы, падведзеныя да толькіх зарадаў. Мост быў выратаваны.

Праціўнік адкрыў артылерыйскія агонь толькі ў момант, калі замыкаюцца наша машыны праскочыла мост. Два танкі, што ішлі наперадзе, ласпелі да гэтага часу мічыць адрэзную для прыцэльнай стралбы прыбярэжную паласу і ўварваліся на ўскраіну населенага пункта.

Дасячы наперадзе нас машыны Наважылава і Авецкіна заходзілі ў тыл гітлераўцаў, а нашым танкам ўжо не суджана было вярнуцца ў струю ўзвода. Варожы снарады прабілі карманую частку машыны, загарадзілі бакі з гаручым, поўныя ахаліла трансмісійнае аддзяленне.

Ачэрнушы пах гары, лейтэнант Сцепаненка загадаў механіку-вадзіцелю спыніць танкі і заставацца на сваім месцы, а іншым членам экіпажу—пагасціць пажар. Мы выскочылі з машыны, адчынілі люк трансмісіі і сталі паліваць поўнымі струменем з вогнегасіцельцаў. Але чорныяны язікі поўныя прахадзілі скрозь папскажанае снарадам перагародку між трансмісіяй і рухавіком. Мы ўжо не маглі выратаваць свой танкі. Тады Міхаіл Грачоў па загаду камандзіра паспрабаваў з дапамогаю вентылятара збег агонь струменем павятра. Не крануючы машыны з месца, ён даў матору як мага больш абаротаў, аднак поўныя ўсё разразалася. У гэты момант мы ўбачылі, як метраў за трыста заду нас пасыпалі ўверг да моста паднімаюцца нешчы роты гітлераўцаў. Пярэдняе неслі ішпер і правалы. Стала ясна, што праціўнікі імкнеліся бы там не было злучыць правалы з зарадамі толу і ўварвацца мост. Мы былі ў рэспачы ад таго, што нашы палачоны танкі не можа падтрымаць таварышаў, якія змагаліся на мосте.

— Я паяву танкі!— крыкнуў механік камандзіраў. — Давольце! І Сцепаненка, і Грачоў ведалі, што танкі, на якім поўныя падбарэцка ўжо да снарадаў, у лепшым выпадку ўдасца дасячы да моста. Але Міхаіл Грачоў разумеву: выратаваць мост—значыць захаваць жыццё тысячам байцоў наступаючай арміі.

— А Грачоў загінуў?— спытаў старшыню малады салдат, які ўпершыню чуў апавяданне пра подвигі таяжкіста.

— Міхаіл мы знайшлі абпаленым, у непрытомнасці. Ахоплены поўнымем, ён выкінуў праз люк вадзіцель і скаціўся ў варонку на беразе ракі. Калі Грачоўна прывезлі ў шпіталь, мала хто верыў, што ён выжыве. Аднак моцны арганізм, воля Міхаіла да жыцця і спрыткаваныя ўрачы выратавалі яго. Мінутым лемам я ездзіў у воўпуск да Грачоўна. Ён— лепшым камбайнер раёна. Там я і пачаў пісаць з яго гты партрэт...

— Партрэт сябра!— дадаў камандзір падраздзялення, што стаў за спіноў у салдат. Ніхто не забываў, як вярнуўся камандзір і толькі пачуўшы яго голас, усе павярнуліся.

— Застаўша дзіцяць некалькі слоў,— сказаў ён, палыходзічы бліжэй да салдат, — Мне хочацца каб вы ведалі, што за два дні пераза выратаваны мост на захад прайшоў вялікае танкавае аддзяленне. Мужнасць салдатаў, яны вернасць Радзіме далі магчымасць хутка фарсіраваць буйны водны рубяж, стварылі ўмовы для нашага далейшага паспяховага наступлення.

Капітан Сцепаненка абвёў башкоўскім позіркам малады воінаў і залушэна прамоўі: — Вось што, сябры мае, салдат— вялікая сіла. Няма больш шведрага, няма больш высакароднага сэрца, чым сэрца савецкага салдата, гатовага аддаць жыццё за свой народ, гатовага перамагчы любогя ворага, які ён ні быў шматлікі і якой бы зорай ні быў узброены...

Другую навукова-практычную канферэнцыю вырашана правесці напярэдадні саракагоддзя БССР. Ул. МІСУН.

Тэма «Кніжны фонд бібліятэкі па геаграфіі» падрыхтавала Е. Гаўкоў. Агляда літаратуры па гісторыі БССР арыбала Л. Вялічкіч.

У навукова-практычнай канферэнцыі прынялі ўдзел дырэктар бібліятэкі Акадэміі навук БССР Ім Я. Коласа Т. Сцепанюк, дырэктар універсітэцкай бібліятэкі Т. Любіна, загадчыца бібліятэкі Інстытута гісторыі партыі пры ЦК КПБ Т. Мазалеўская і інш.

У навукова-практычную канферэнцыю вырашана правесці напярэдадні саракагоддзя БССР. Ул. МІСУН.

Тэма «Кніжны фонд бібліятэкі па геаграфіі» падрыхтавала Е. Гаўкоў. Агляда літаратуры па гісторыі БССР арыбала Л. Вялічкіч.

У навукова-практычную канферэнцыю прынялі ўдзел дырэктар бібліятэкі Акадэміі навук БССР Ім Я. Коласа Т. Сцепанюк, дырэктар універсітэцкай бібліятэкі Т. Любіна, загадчыца бібліятэкі Інстытута гісторыі партыі пры ЦК КПБ Т. Мазалеўская і інш.

У навукова-практычную канферэнцыю вырашана правесці напярэдадні саракагоддзя БССР. Ул. МІСУН.

Кінафільмы ў маі

Кінастудыя «Беларусьфільм» стварыла кінакарціну «Шчасце трыба берачы» па матывах апавесці А. Кулакоўскага «Настаха» (сцэнарыі А. Максімава ржысёр-пастаноўшчык І. Шульман). Дэяныя фільма адбываюцца ў Беларусі, у адной з аддаленых калгасных брыгад.

«Гары, мая зорка»— так называецца новая калірова кінааповесць Кіеўскай кінастудыі мастацкіх фільмаў імя А. Дзюжнікі. Кінастудыі імя М. Горькага і Яўшкіна выпусцілі сумесны фільм «Новая прыгода юнаці ў ботах». Гэта арыгінальная калірова кінааказка, у аснове якой сюжэт аяндамай казкі Пера «Кот у ботах».

Кінааповесць «Старонкі былога» вытворчасці Лядскай кінастудыі мастацкіх фільмаў расказвае пра падзеі дзевяцішціх гадоў, пры ўдзеле рэвалюцыйна-руху ў Радзі.

Кінастудыі імя М. Горькага і Барандаўскай студыі (Чухаславія) стварылі кінааповесць «Здзіўляючыя надзеі».

Будзе таксама адмантравана фільм-спектакль «Белая акацыя» (студыя «Мадэла-фільм»), фільм «Рыта» (Рыжская кінастудыя) і шырокакранны калірова фільм «Васемнаціцты год» (Масфільм).

Гледачы пазнаёмяцца таксама з зарубажнымі карцінамі «Врамы салдат Шейкы», «Нерашучы стралок» (Чухаславія), «Мама хоча аддаць мяне замуж» (Кітай), «Лісьце (ГДР), «Гэта было неадрама» (Югаславія), «Жыццё адной жанчыны» (Японія) і інш.

У Дзяржаўным выдавецтве БССР выйшлі ў друку і паступілі ў продаж наступныя кнігі мастацкай, дзіцячай і музычнай літаратуры:

Эмітрок Бядуля. Сярэбраная табакерка. Апавяданні і казкі. Мастак І. Някрасаў. Тыраж 20 тыс. экз., стар. 268. Цана 5 руб. 65 кап.

Ж. Сант. Кансуэла. Раман у двух тамах. Том I. На рускай мове. Пераклад з французскай мовы пад рэдакцыяй Д. Лішчы. Мастак Б. Васюў. Тыраж 50 тыс. экз., стар. 366. Цана 8 руб. 50 кап.

Іван Юшчанка. На спатканне. Вершы. На рускай мове. Мастак В. Харэўскі. Тыраж 4 тыс. экз., стар. 44. Цана 50 кап.

А. Чарнышэвіч. Апавяданні старога Арцёма. Мастак Ю. Арцёмаў. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 60. Цана 90 кап.

В. Губаруў. Пінерам аб камсамоле. Пераклад І. Сікалоўскага. Афармленне А. Лісцічкіна. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 84. Цана 2 руб. 20 кап.

Д. Кавалёў. Рабінавыя ночы. Вершы. Мастак П. Калінін, І. Прагасяна. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 156. Цана 2 руб. 95 кап.

Іржы Марэк. Маладыя змагары. Пераклад А. Рэлько, Малюнк І. Някрасава. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 168. Цана 3 руб. 80 кап.

Максім Лужанін. Прасторы. Кніга паэзіі. Мастак Г. Калікушын. Тыраж 6 тыс. экз., стар. 192. Цана 4 руб. 35 кап.

Артур Волскі. Водбіскі далёкі маячок. Вершы. Мастак Г. Калікушын. Тыраж 3 тыс. экз., стар. 88. Цана 1 руб. 05 кап.

Раман Сабаленка. Юнацтва ў дарозе. Апавяданні і апавесці. Мастак Я. Лось. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 296. Цана 4 руб. 80 кап.

Далёка сіла маё роднае. Руская народная песня. Апрацоўка Г. Вагнера. Тыраж 1 тыс. экз., стар. 8. Цана 1 руб. 15 кап.

ДЗЕЊНІК МАСТАЦТВА

ЛАЎРЭАТЫ КОНКУРСУ ІМЯ ЧАЙКОўСКАГА У МІНСКУ

У Мінску праходзіць гастроль лаўрэатаў Міжнароднага конкурсу імя Чайкоўскага—удалалікаў першых прэміі і залатых медалей—амерыканскага піяніста Вана Клібэра і савецкага скрыпача Валерыя Клімава.

Цяжкі гэты гастроль пачаў сімвалічным канцэртам з удзелам Вана Клібэра. Праграма першага аддзялення складалася з рэду невялікіх сімвалічных твораў. Пярэдня было ішоў пераканаўча, што сімвалічны аркестр Беларускай філармоніі ішпер у добрай форме. У амыканні аркестра прагучалі творы зусім рознага па стылю, па вобразе. Вагані і разнастайнасць меладычнага матэрыялу, настроў, аркестровых фарбаў вельмі добра перадаў аркестр пад кіраўніцтвам В. Дуброўскага. Вялікае ўражанне пакінулі ўвершора да оперы

Я. Цікоцкага «Дзяўчына з Палесся», уступ да оперы «Хаваншчына» Мусаргскага, танец Саламеі з оперы Р. Штрауса і асабліва выдатнае, прайкінае выкананне «Сумнага вальса» Сібеліуса.

Ван Клібэра—малады амерыканскі піяніст—у Міжнародным конкурсе ўдзельнічаў ўпершыню. Да гэтага, яшчэ будучы студэнтам Джэйлардскай музычнай школы ў Нью-Йорку, ён выступаў па некалькіх амерыканскіх конкурсах і заваяваў прэміі імя Шапана (1952 г.) і імя Лівентрэта (1954 г.).

Не будзе пераведзінем сказаць, што таленавіты музыкант літаральна здзіўліў сваёй іграй. Адна з самых выдатных твораў фартэпійнага рэпертуару—Трэці канцэрт для фартэпіяна з аркестрам Рахманінава—быў выкананы бліскава. Гэта было выкананне, блізкае да рускай выканаўчай школы. Душэўнае здароўе і сіла, прагжасць і палыманасць, захапляючая прастата і сардэчнасць—усе гэтыя якасці ігры Клібэра былі з удзячнасцю азначаны слухачамі.

Слухачы піяніста, адчуваеш, як з першых нот ён ішчам пагружаешца ў сусвет музыкі.

У яго ігры сумяшчальна магутнасць гуку і глыбокая прайкінасць, шудоўная прагжасць гучання, безакаярыя філіграныя тэхнікі, высокая пэтычнасць і амаль па-дзіцячому наіўная і светлая летуценнасць. Здыліце старанна аддзелька найдобрайшых дэталей, разам з тым ігра яго ўспрымаецца буйным планам, калі можна так сказаць—вялікімі мажамі.

Сыграныя на ёбіс некалькі твораў ішчэр падкрэслілі вялікі талент піяніста. Прайкінае лірыка і страўнае пачуццё «Прысвечэння» Шумана—Ліста, горды парш «Эюда»—карына Рахманінава, пэтычнасць яго прэлюдыі, рэвалюцыйнае магутнасць славутыя скрыпачнага зыюла, уся прагжасць венгерскай народнай музыкі ў рапасодзі Ліста, наршыце, задушэўнасць гучання «Эюда» Шыманюўскага—усе выканана безакаярыя.

Праграма солигнага канцэрта таленавітага савецкага скрыпача Валерыя Клімава была вельмі разнастайнай. Ён сыграў аднаццаць твораў розных кампазітараў, адзінаццаць твораў розных кампазітараў, адзінаццаць твораў кампазітараў, адзінаццаць твораў кампазітараў, адзінаццаць твораў кампазітараў.

Валеры КЛИМОВ

В. Клімаў атрымаў музычную адукацыю ў выдатнага савецкага скрыпача Д. Ойстрава. Для маладога скрыпача конкурс імя Чайкоўскага з'явіўся чацвёртым міжнарод-

ным спаборніцтвам. В. Клімаў—лаўрэат мастацкіх конкурсаў ІІІ Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў, дзе ён заваяваў другую прэмію, парызскага конкурсу імя Жакя Шіба і Маргарыты Лонг (6 прэмія) і лаўрэат першай прэміі конкурсу ў Празе (1956 г.).

На конкурсе імя Чайкоўскага В. Клімаў спарнічаў з таленавітымі скрыпачамі розных краін адрозу з другога тму. Многія творы, выкананыя ім на мінутым конкурсе, і склалі праграму канцэрта ў Мінску.

Шудоўна прагучала Другая саната Пракофьева для скрыпкі і фартэпіяна. Скрыпач паказаў тонкае разуменне музыкі выдатнага савецкага кампазітара. «Фантазія» Шумана-Крэйслера—складаны скрыпачы твар—В. Клімаў выканаў з вялікім прафесіяналізмам.